

22 iyul - Azərbaycanca Milli mətbuat günüdür!

N29 (1128)

22-29 iyul 2020-ci il

İQTİSADİYYAT

www.iqtisadiyyat.com

Həftəlik iqtisadi, ictimai-siyasi, müstəqil qəzet

Qiyməti razılaşma yolu ilə

Qəzet 1999-cu ildən çıxır

Yeni yarımstansiya iri infrastruktur obyektlərinin və əhalinin dayanıqlı elektrik təchizatını təmin edəcək

İyulun 16-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Bakının Sabunçu rayonunda "Azərenerji" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin (ASC) yeni tikilən "Böyükşor" yarımstansiyasının açılışında iştirak ediblər.

Dövlətimizin başçısı və birinci xanım yarımstansiya ilə tanış olublar.

"Azərenerji" ASC-nin sədri Baba Rzayev yarımstansiyanın texniki göstəriciləri barədə Prezident İlham Əliyevə və birinci xanım Mehriban Əliyevaya məlumat verib. Bildirilib ki, yeni tikilən "Böyükşor" yarımstansiyasının gərginliyi 220/110/10 kV, gücü isə 750 MVA-dır.

Bu yarımstansiya paytaxtın Sabunçu, Binəqədi, Nərimanov və Nizami rayonlarında yerləşən

bir sıra mövcud və tikilməsi planlaşdırılan iri infrastruktur obyektlərinin, sosial-sənaye müəssisələrinin və əhalinin dayanıqlı elektrik təchizatını təmin etmək baxımından mühüm əhəmiyyətə malikdir.

"Böyükşor" yarımstansiyası Abşeron enerji qovşağını qidalandıran 220 kilovoltluq xətlərin və yarımstansiyaların yüklənməsini aradan qaldıracaq, xətlərdəki itkiləri azaldacaq, enerji qovşağının sxem etibarlılığını və yükötürmə qabiliyyətini artıracaq. Bu yarımstansiya, eyni zamanda, mövcud 110 kilovoltluq yarımstansiyaların qidalanma sxemlərini təkmilləşdirəcək, tikilməsi nəzərdə tutulan yeni 110 kilovoltluq yarımstansiyaların enerji sistemə qoşulması məsələlərini həll edəcək.

İlham Əliyev: "Əminəm ki, ilin sonuna qədər biz öz məqsədimizə çatıb bu ili də uğurla başa vuracağıq"

İyulun 15-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2020-ci ilin birinci yarısının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunan iclası keçirilib. Dövlətimizin başçısı iclasda nitq söyləyib. O, Ermənistan-Azərbaycan dövlət sərhədinin Tovuz istiqamətində baş vermiş hadisələr haqqında ictimaiyyətə məlumat verib.

Prezident İlham Əliyev deyib:

Bildiyiniz kimi, iyulun 12-də erməni silahlı qüvvələri Azərbaycan mövqelərinə artilleriya atəşi ilə zərbə endirmişlər və bu gözlənilməz zərbə nəticəsində bizim hərbcilərimiz həlak olub, yaralanıb. Ondan sonra hər dəfə olduğu kimi, Ermənistan bu təxribatın səbəbkarı kimi Azərbaycanı göstərməyə cəhd etmişdir, halbuki bu, heç bir məntiqə sığmır. Bizim Ermənistanla Azərbaycanın dövlət sərhədində hər hansı bir hərbi planımız yoxdur və prinsipiylə hərbi məqsədlər nöqtəyi-nəzərdən bunun heç bir əhəmiyyəti yoxdur. Üstəgəl Ermənistan dırnaqarası "Azərbaycan diversiyasını" əsaslandırmaq üçün çox ağılsız və hesab edirəm ki, onların səviyyəsinə uyğun səbəb göstərməyə cəhd etdi. Guya ki, Azərbaycanın hərbi qulluqçuları – iki nəfər UAZ maşını ilə Ermənistan sərhədini pozaraq hərbi diversiya törətməyə cəhd etmişlər. Yəni, bu cəfəng versiyaanın Ermənistan tərəfindən təqdim edilməsinin əsas səbəbi günahı bizim üzərimizə yıxmaq

dır, hər dəfə olduğu kimi. Ancaq bu dəfə buna heç kim inanmayıb. Hərbi mütəxəssis olmaq lazım deyil ki, bu cəfəng versiyaya insanlar inansın. Əsl vəziyyət ondan ibarət idi ki, bir daha demək istəyirəm bizim hərbi postumuz artilleriya atəşi ilə vurulub və bu qəfil çirkin addım nəticəsində hərbcilərimiz həlak olublar. Dərhal mən bütün müvafiq göstərişlər verdim. Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinə göstəriş verdim ki, hərbcilərimizin intiqamı alınmalıdır, onların qanı yerdə qalmamalıdır və düşməne elə bir zərbə endirilməlidir ki, onu uzun illər bundan sonra yaddan çıxarmasın. Eyni zamanda, Prezident Administrasiyasına, Nazirlər Kabinetinə, aidiyyəti qurumlara göstəriş verilib ki, bütün beynəlxalq təşkilatlar Ermənistanın bu diversiyası ilə əlaqədar məlumatlandırılсын, bu hadisə haqqında dolğun məlumat verilsin. Mən dərhal Təhlükəsizlik Şurasının toplantısını çağırıdım və orada qeyd etdim ki, operativ vəziyyət imkan verən kimi, biz Azərbaycanda fəaliyyət göstərən xarici ölkələrin nümayəndəliklərində işləyən hərbi ataşeləri, jurnalistləri, əgər belə istək olarsa, səfirliklərini digər nümayəndələrini həmin bölgəyə dəvət edəcəyik, onları bu vəziyyətlə tanış edəcəyik və onlar yerində görəcəklər ki, bu təxribatı törədən kimdir və bu təxribat nəticəsində həlak olanlar hansı ordunun əsgərləridir. Bir daha demək istəyirəm ki, görülmüş operativ tədbirlər nəticəsində Ermənistan ordusu layiqli cavabını aldı. Mən Təhlükəsizlik Şurasının toplantısında artıq demişdim ki, Azərbaycan əsgər və zabitlərinin qanı yerdə qalmamalıdır. Onlara sarsıdıcı zərbələr endirildi və bu zərbələr əminəm ki, onlara yaxşı dərs oldu. Ancaq buna baxmayaraq, dünən və

sırağün onlar tərəfindən yenidən çirkin addımlar atılmışdır, növbəti dəfə hərbi təxribat törədilmişdir və bu təxribat nəticəsində yenə də bir neçə hərbcimiz, o cümlədən general Polad Həşimov, polkovnik İlqar Mirzəyev həlak olmuşlar. Son günlər ərzində Azərbaycan Ordusu bir daha öz üstünlüyünü göstərdi. Mən hesab edirəm ki, son günlər ərzində baş vermiş toqquşmalar və qanlı döyüşlər Azərbaycan dövlətinin, ordusunun gücünü, xalqla iqtidar arasındakı birliyi bir daha göstərdi. Mən bir məsələyə də toxunmaq istədim. Bu da beynəlxalq aləmin bu hadisələrə reaksiyasıdır. Azərbaycan ictimaiyyəti bunu izləyir. Təxribat törədildəndən dərhal sonra - ayın 12-də günorta saatlarında mən Prezident Administrasiyasına müvafiq göstərişlər verdim və bizim beynəlxalq təşkilatlardakı nümayəndələrin, o cümlədən parlamentlərarası təşkilatlardakı nümayəndələrin hər biri təlimat aldı və təmsil olunduqları təşkilatların rəhbərlərinə məsələ ilə bağlı dolğun məlumat verdi.

Bir məsələni də demək istədim, bu beynəlxalq təşkilatların reaksiyası ilə əlaqədardır. İlk növbədə, qardaş Türkiyəyə və onun Prezidenti, mənim qardaşım Rəcəb Tayyib Ərdoğanın dərin təşəkkürümü bildirirəm. Biz bu günlərdə Türkiyədən yenidən qardaşlıq, dostluq münasibəti gördük. Bir daha bütün dünya, Türkiyə və Azərbaycan xalqları gördü ki, biz əsl qardaşlıq. Bizim digər dost, qardaş ölkəmiz Pakistan birmənalı mövqə bildirib, Azərbaycanın haqq işinə öz dəstəyini verib. Eyni zamanda, digər ölkələrin rəsmi nümayəndələri də Azərbaycanı dəstəklədilər. Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurası açıqlama ve-

PASHA Bank

*Milli Mətbuat Günü
münasibətilə mətbuat
nümayəndələrini
təbrik edir!*

rib. Firsətdən istifadə edərək, Pakistan İslam Respublikasının rəhbərliyinə, Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurası ölkələrinin rəhbərlərinə - Qazaxıstan, Qırğızıstan, Türkiyə təbii ki, Özbəkistan rəhbərliyinə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Eyni zamanda, yəqin ki, Azərbaycan ictimaiyyəti bunu bilir, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı Azərbaycanı dəstəkləyən bəyanatla çıxış edib. Bu təşkilatda 57 dövlət birləşir. Budur bizə göstərilən beynəlxalq dəstək. Qeyd etdiyim kimi, digər ölkələr, bəzi Avropa ölkələri öz rəsmi nümayəndələri vasitəsilə Azərbaycana dəstək ifadə etdilər. Azərbaycan xalqını bu təxribata çəkən Ermənistan başından zərbə aldı. Bizim şanlı ordumuz, bizim əsgərlərimiz, zabitlərimiz, hərbi komandirlərimiz bu günlər ərzində gecə-gündüz yatmadan iş başındadırlar.

Mənə verilən məlumata görə, dünən bəzi müxalif qurumlar, o cümlədən Azərbaycan Xalq Cəbhəsinin nümayəndələri o kütlənin içinə girərək orada insanları qanunsuz əməllərə sövq etməyə çalışıblar. Qanunu pozanların arasında onlar da var, onlar indi müəyyən olunublar. Anti-Azərbaycan qüvvələri harada mümkünsə, onları bloklayacaşıq. Onların namizədlərinin meydan oxumasına, Azərbaycana çırkab yaxmasına imkan verməyəcəyik. İndi isə keçək bizim gündəlikdə duran məsələlərə. İndi iqtisadi vəziyyətlə bağlı müşavirə iştirakçıları məlumat verəcək.

Baş Nazir Əli Əsədov: Cənab Prezident, Sizin Sərəncamınızla 27 fevral tarixində Nazirlər Kabineti yanında Operativ Qərargah yaradılıb. Sizin Operativ Qərargaha verdiyiniz ilk tapşırğınıza əsasən, xəstəliklə mübarizə aparmaq üçün təxirəsalınmaz qaydada xəstəxanaların virusla mübarizə üçün hazır vəziyyətə gətirilməsi, çarpayı fondunun artırılması və zəruri olan bütün tibbi avadanlıq və preparatların təchiz olunması istiqamətində vacib işlər aparılıb. Bu gün koronavirus xəstələri ölkənin 35 şəhər və rayonunda yerləşən 50 xəstəxanada müalicə alırlar. Bu xəstəxanaların 36-sı Sizin Sərəncamınızla son müddət ərzində inşa edilib. Qısa müddətdə modul tipli xəstəxanalar istifadəyə verilib. Əlavə olaraq, son günlər koronavirusla mübarizəyə ambulator tipli müəssisələr də cəlb olunub. Qısa müddətdə 300-dən artıq süni tənəffüs aparatları ölkəyə gətirilib, xəstəxanalara verilib. Ən müasir ECMO cihazlarının sayı artırılıb.

Sizin Operativ Qərargah qarşısında qoyduğunuz vəzifələr dövlətin bütün imkan və resurslarını xəstəliklə mübarizəyə yönəltməsinə, vətəndaşlarımızın sağlamlığının qorunması üçün bütün tədbirlərin görülməsinə səfərbər olunmaqdan ibarət idi. Bunun təsdiqi olaraq 19 mart tarixli Sərəncamınızla pandemiyadan əziyyət çəkən işsiz adamlara, aztəminatlı təbəqələrə, fəaliyyəti məhdudlaşdırılmış sahibkarlıq subyektlərinə kömək, ictimai iş yerlərinin yaradılması, özünüməşğulluq proqramının genişləndirilməsi, səhiyyə sisteminin gücləndirilməsi məqsədilə 1,5 milyard manatlıq tədbirlər planı hazırlanıb. Ümumiyyətlə, bütün mənbələr hesabına iqtisadiyyata bu dövr ərzində bütövlükdə 3,5 milyard manat həcmində sosial-iqtisadi yardım paketi müəyyən edilib. Xüsusi karantin rejimi dövründə məhdudlaşdırıcı tədbirlər müsbət nəticə verdi və bu səbəbdən, Siz də qeyd etdiyiniz kimi, may

ayının ortalarından Operativ Qərargah tərəfindən yumşalma prosesinin həyata keçirilməsinə başlandı. Lakin əfsuslar olsun ki, bundan bir müddət sonra sanitariya-epidemioloji qaydalara riayət olunmaması səbəbindən xəstəliyin sayı artdı. Bu cür halların qarşısını almaq məqsədilə qərargah təkrar olaraq məhdudlaşdırıcı tədbirlərə əl atmağa başladı və 16 şəhər və rayonda xüsusi karantin rejimi tətbiq olundu.

Cənab Prezident, Sizin və hörmətli Mehriban xanımın göstərişi ilə Türkiyə, Rusiya və Kubadan olan böyük təcübəyə malik tibb mütəxəssislərindən ibarət heyətin Azərbaycana gətirilməsi və xəstəxanalarda bizim həkimlərə birgə işləməsi təşkil olunub. Ümumiyyətlə, koronavirus pandemiyasının qarşısının alınması

istifadənin aşağı səviyyədə olması, nəzarətdənkənar qoşulmalar, uçot və nəzarət sisteminin zəif olması kimi problemlərin həlli istiqamətində tədbirlərin görülməsi tapşırılmışdır.

Möhtərəm cənab Prezident, Komissiya intensiv fəaliyyətə başlamış, bütün aidiyyəti qurumların koordinasiyası təmin edilmiş, su ehtiyatları barədə operativ məlumat sistemi qurulmuş, alınan məlumatların gündəlik təhlili və nəzarət təmin olunmuşdur. Vəziyyətin ciddiliyi nəzərə alınaraq, xüsusi əhəmiyyətə malik Mingəçevir və Ceyranbatan su anbarları üzrə suvarma, içməli su təchizatı və energetika məqsədləri üçün sudan istifadə rejimi təsdiq olunmuşdur və Komissiyada mütəmadi baxılır. Məhdud su ehtiyatlarının ədalətli, optimal

iyul tarixinə dövlət büdcəsində 292 milyon manat məbləğində və ya proqnozdan 233 milyon manat çox profisit yaranıb. Həsəbat dövründə dövlət büdcəsindən maliyyələşdirilməsi nəzərdə tutulmuş bütün dövlət vəzifələrinin, sosial proqram və layihələrin icrası tam həcmdə təmin edilib. Altı ay ərzində maliyyələşdirilmiş 11 milyard 734,1 milyon manat büdcə xərclərinin tərkibində sosialyönümlü xərclərin xüsusi çəkisi 42,5 faiz olub və yaxud 4 milyard 984 milyon manat təşkil edib.

Dövlət investisiya proqramı çərçivəsində investisiya layihələrinin həyata keçirilməsi üçün ayrılması vəsaitin 44,3 faizinin və yaxud 1 milyard 835 milyon manatının maliyyələşdirilməsi təmin edilib. Dövlət borcuna

Rüstəmov: Cari ilin mart ayından başlayaraq, iqtisadiyyatımız presedenti olmayan xarici şoklarla üzləşmişdir. Lakin son illərdə Sizin rəhbərliyinizlə ölkədə makroiqtisadi dayanıqlılığın yüksəldilməsi, həyata keçirilən islahatlar və pandemiyaadan irəli gələn çağırışlara vaxtında və tam adekvat cavab verilməsi situasiyanı effektiv idarəetməyə imkan yaratmışdır. Makroiqtisadi situasiya, maliyyə bazarları da bu çağırışlara məruz qalmışdır. Biz bilirik ki, neftin qiymətində, qeyd olunduğu kimi, əhəmiyyətli düşmə baş verdi. Lakin "OPEC+" razılaşmasından sonra neft bazarlarında əhval-ruhiyyə bir qədər yaxşılaşdı, neftin qiyməti yüksəlməyə başladı. Altı ayın ilkin yekunlarına görə, ölkənin ticarət balansı profisitlidir.

və onunla mübarizə üçün səhiyyə sahəsinə 250 milyon manatdan artıq vəsait ayrılıb.

Baş Nazirin müavini Şahin Mustafayev: Su ehtiyatlarının az olması, iqlim dəyişməsi və orta temperaturun yüksəlməsi, qonşu ölkələrdən daxil olan yerüstü su ehtiyatlarının, çaylarda sululuğun və yağıntıların əhəmiyyətli dərəcədə azalması, digər tərəfdən ölkə iqtisadiyyatının, o cümlədən kənd təsərrüfatının inkişafı, əkin sahələrinin, suvarma və içməli su təchizatı üzrə şəbəkələrin genişləndirilməsi nəticəsində suya tələbatın artması son illərdə ölkədə su çatışmazlığını şərtləndirmişdir. Bu baxımdan, xüsusilə cari ildə ölkənin su ehtiyatları sahəsində gərgin vəziyyət yaranmışdır. Hazırda əsas su anbarlarında 20,5 milyard kubmetr tutuma qarşı əvvəlki illərdən kəskin aşağı səviyyədə - cəmi 11,3 milyard kubmetr su mövcuddur ki, bunun 8,6 milyard kubmetri ölü həcmdir. Sizin rəhbərliyinizlə əvvəlki illərdə böyük həcmdə işlərin həyata keçirilməsinə, ehtiyat tədbirlərinin görülməsinə, məsələn, Taxtakörpü, Şəmkirçay, Naxçıvanda Heydər Əliyev (Vayxır) su anbarlarının, Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəmərinin və sair layihələrin inşa edilməsinə baxmayaraq, hazırda kəskin su çatışmazlığı müşahidə edilir. Su ehtiyatlarından səmərəli istifadənin təmin edilməsi, su təsərrüfatının idarə olunmasının təkmilləşdirilməsi və bu sahədə fəaliyyətin əlaqələndirilməsi məqsədilə müvafiq Sərəncamınızla Komissiya yaradılmışdır. Komissiyaya su təsərrüfatı üzrə idarəetmədə sahələrarası koordinasiyanın zəif olması, sudan istifadədə itkilərin yüksək olması, sudan qənaətlə istifadə edilməməsi, suvarmada suya qənaət edən müasir texnologiyalardan

və proporsional bölgüsü prinsipi əsasında 570 mindən artıq əkin sahəsi üzrə suvarma qrafikləri tərtib olunmuşdur. Yaradılmış proqram təminatı sayəsində qrafiklər "Elektron kənd təsərrüfatı" informasiya sisteminə inteqrasiya olunur. Suvarmaya dair problemlərin operativ qaydada həlli məqsədilə Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi ilə "Azməlsutəsərrüfat" ASC-nin fəaliyyəti əlaqələndirilmiş, "Çağrı mərkəzi" (8770) yaradılmışdır. Çoxsaylı müraciətlərə fərdi qaydada baxılması üçün iş aparılır.

Maliyyə naziri Samir Şərifov: Operativ məlumatlara əsasən, cari ilin birinci altı ayında dövlət büdcəsinin icrası gözlənilməyən dərəcədə yaxşı olub. Koronavirus pandemiyası ilə bağlı üzləşdiyimiz digər xarici şokların, - mən, ilk növbədə, istehlak tələbinin azalması və onun nəticəsində neft və neft məhsullarının qiymətlərinin enməsinə nəzərdə tuturam, - cari ildə ölkə iqtisadiyyatı üçün törətdiyi mənfi fəsadlara rəğmən büdcə gəlirləri üzrə proqnozlar ar-tıqlaması ilə icra olunub. **Dövlət büdcəsinin gəlirləri proqnoza qarşı 2,9 faiz və ya 338 milyon manat çox icra olunmaqla 12 milyard 23 milyon manat təşkil edib. Daxilolmalar üzrə proqnoz göstəricilərini İqtisadiyyat Nazirliyinin Dövlət Vergi Xidməti 327 milyon manat və yaxud 8,9 faiz, Dövlət Gümrük Komitəsi 98 milyon manat və ya 5,1 faiz artıqlaması ilə icra edib. Dövlət Neft Fondunun dövlət büdcəsinə transferti üzrə daxilolmalar 100 faiz, digər daxilolmalar üzrə proqnoz isə 15,2 milyon manat çox icra olunub. Bütövlükdə daxilolmaların büdcədən kənar daxilolmaları üzrə proqnozdan 102 milyon manat az, dövlət büdcəsi xərclərinin isə 105 milyon manat artıq və ya 100,9 faiz icra olunmasına baxmayaraq, 2020-ci il 1**

xidmətlə bağlı xərclər isə 881 milyon manat təşkil edib.

Pandemiya ilə mübarizə tədbirləri, onun ölkə iqtisadiyyatında yaratdığı mənfi təsirlərin azaldılması üçün Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müvafiq sərəncamları ilə dövlət büdcəsindən ayrılmış 1 milyard 409 milyon manat vəsaitdən 6 ay ərzində 752 milyon manat vəsaitin maliyyələşdirilməsi təmin olunub. Möhtərəm cənab Prezident, pandemiyanın hansı müddətə qədər davam edəcəyi ilə bağlı qeyri-müəyyənliyin, dünya iqtisadiyyatında resessiyanın nə vaxt başa çataraq iqtisadi artımla əvəz olunacağına tam təxmin etmək hələ də qeyri-mümkündür. Beynəlxalq Valyuta Fondu dünya iqtisadiyyatının 3 faiz azalmasına dair cari ilin aprel ayındakı proqnozunu iyun ayında 4,9 faizə dək pisləşdirib. Bununla yanaşı, fond 2021-ci ildə dünya iqtisadiyyatının sürətlə bərpa olunması proqnozunu yeniləyərək daha mülayim addımla əvəzləyib. Bu ilin altı ayında vergi, gömrük və məcburi dövlət sosial sığorta ödənişləri üzrə daxilolmalar proqnozlarının artırılması ilə yerinə yetirilməsi nəticəsində formalaşan ehtiyat ilin sonuna kimi xərclər və gəlirlər arasında gözlənilən natənzahlığın aradan qaldırılması üçün kifayət etməyəcək. Sonra Maliyyə naziri cari ilin təsdiq olunmuş dövlət və icmal büdcələrinin xərclərinin prioritetliyinin və ünvanlılığının optimallaşdırılması, yaranmış vəziyyətə uyğun yeni ehtiyacların maliyyələşdirilməsi, dövlət büdcəsinin gəlir və xərcləri arasında tarazlığın təmin edilməsi məqsədilə 2020-ci ilin dövlət büdcəsinə yenidən baxılaraq düzəlişlər olunmasının məqsədəuyğunluğunu qeyd edib.

Mərkəzi Bankın sədri Elman

Birinci rübdə strateji ehtiyatlarımız bir qədər azalsa da, ikinci rübdən bərpa prosesi sürətləndi. Hazırda bizim strateji valyuta ehtiyatlarımız demək olar ki, ilin əvvəlinə olan səviyyədədir. İqtisadiyyat və bank sistemində əhəmiyyətli likvidlik var - təxminən 8 milyard manata qədər. İlin əvvəlindən maliyyə sektorunda başlayan pozitiv dinamika saxlanılıb. Bank sektorunda da yaxşı start götürmüşdür. Biznes kreditləri 1,8 faiz, ipoteka kreditləri 3,2 faiz artmışdır. İstehlak kreditləri isə 4,8 faiz azalmışdır. Bütövlükdə banklarda situasiya bir qədər pisləşib, biz vəziyyəti nəzarətdə saxlarıq. Mərkəzi Bank situasiyanı tam nəzarətdə saxlayır. Lakin bankların 23 faiz səviyyəsində, yəni, müvafiq normadan iki dəfədən artıq kapital buferi bu gün gözlənilən itkiləri qarşılamağa imkan verir.

İkinci rübdə dörd bankın, bir tibbi sığorta şirkətinin lisenziyaları geri çağırıldı. Bütövlükdə bu addımlar operativ olaraq bir ayın içində - aprelin sonunda və may ayının ortalarında atılmışdı. Bütün bu problemləri operativ həll etdik. İyunun 1-dən artıq əmanətçilərin əmanətləri qaytarılmağa başlandı.

Sığorta sistemində də ilin əvvəlindən artım var, yığımlar 13,5 faiz artırılmışdır. Kapital bazarlarında canlanmanı təşviq edirik. Bu günlərdə "SOCAR Polymer Investment" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətini daxili bazarın istiqraz emissiyası vasitəsilə 200 milyon dollar vəsait cəlb etmişdir, Azərbaycan banklarını öz ehtiyaclarına uyğun təmin etmişdir. Pandemiyanın nəticələrini aradan qaldırmağa imkan verən antiböhran tədbirlərinə Mərkəzi Bank da qoşulmuşdur. Hazırda bizim verdiyimiz reqlulyativ güzəştlərə uyğun olaraq, bank-

22-29 iyul 2020-ci il

lara 1 milyard manat məbləğində kreditlərin restrukturizasiyası ilə əlaqədar 64 mindən çox müraciət olunmuşdur. Bankların nağdsız ödənişlər üzrə xidmət haqlarını biz 50 faizə qədər aşağı salmışıq. May-iyun aylarından ölkədə işsiz kimi qeydiyyatla alınan 600 min nəfərə operativ qaydada bank hesabı açılması, onlara ödəniş kartlarının verilməsi təmin olunmuşdur. Real sektorun maliyyə imkanlarına çıxışını genişləndirmək üçün Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı ilə 200 milyon dollar həcmində çərçivə sazişi bağlanılıb.

İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbarov: Pandemiya və neftin qiymətinin aşağı düşməsinin ölkə iqtisadiyyatına mənfi təsirlərinin minimalaşdırılması məqsədilə Nazirlər Kabinetinin müvafiq sərəncamı ilə təsdiq edilmiş Tədbirlər Planı çərçivəsində İqtisadiyyat Nazirliyinə həvalə olunmuş tapşırıqların icrası istiqamətində maruzə edirəm. İqtisadi artıma və sahibkarlığa dəstək Tədbirlər Planının mühüm istiqamətlərindən biridir. Burada da pandemiyanın ölkə iqtisadiyyatına mənfi təsirinin azaldılması məqsədilə təxirəsalınmaz tədbirlər nəzərdə tutulur. Tədbirlər Planının icrası üzrə aidiyyəti dövlət qurumları və müəssisələrin məlumatlarını özündə cəmləşdirən elektron məlumat portalı yaradılmışdır. Məlumatlar əsasında iqtisadiyyatda baş verən proseslərin operativ monitorinqi aparılır. Nəticələr hökumətə mütəmadi şəkildə təqdim olunur.

Tədbirlər Planının növbəti istiqaməti pandemiyaadan zərər çəkmiş sahələrdə çalışan muzzdlu işçilərin əməkhaqqının müəyyən hissəsinin ödənilməsi və fərdi, o cümlədən mikrosahibkarlara maliyyə dəstəyinin göstərilməsidir. Cari ilin 1 iyul tarixinə muzzdlu işçilərin əməkhaqlarının kompensasiyası çərçivəsində 24 min 300 vergidəyicisi üzrə 210 min muzzdlu işçiə 95 milyon manat vəsait ödənilib. Bundan başqa, fərdi, o cümlədən mikrosahibkarlara maliyyə dəstəyi paketi çərçivəsində 105,6 min vergidəyicisinə 63 milyon vəsait verilib. **İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbarov pandemiyaadan zərər çəkən sahibkarlıq subyektlərinə vergi güzəştlərinin və tətillərinin verilməsi ilə bağlı həyata keçirilən tədbirlər planı çərçivəsində görülmə işlərdən də danışaraq deyib:**

-Tədbirlər Planının mühüm istiqamətlərindən biri də pandemiyaadan zərər çəkmiş sahələrdə fəaliyyət göstərən sahibkarlıq subyektlərinə veriləcək 500 milyon manat yeni bank kreditləri üzrə dövlət zəmanətlərinin verilməsi, yeni və 1 milyard həcmində mövcud kreditlər üzrə faizlərin subsidiyalasdırılmasıdır. Hazırda hər iki mexanizm İqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən yaradılan və ölkədə ilk dəfə tətbiq olunan rəqəmsal kredit platforması vasitəsilə həyata keçirilir. Sahibkarlar tərəfindən kredit təşkilatlarına 318 milyon manat kredit əldə olunması üçün artıq 820 müraciət olunub. Üç milyon manat məbləğində kreditlərin rəsmiləşdirilməsi prosesinə başlanıb. Yəni, banklar tərəfindən də müvafiq qaydalara uyğun olaraq razılıq verilib. Avqust ayının 1-dək isə platformada sahibkarlara eyni vaxtda 3 bank seçmək imkanı yaradılacaq. **Mikayıl Cəbarov daha sonra kölgə iqtisadiyyatı ilə mübarizə sahəsində həyata keçirilən tədbirlərdən danışib, əldə edilən uğurlu nəticələri diqqətə çatdı-**

22-29 iyul 2020-ci il

raraq bildirib: - İlk növbədə, biz kölgə iqtisadiyyatının həcmini ölçərkən dövr-riyyələrə fikir veririk - xüsusilə elekt-ron qaimə ilə rəsmiləşən dövriyyələrə. Bunların həcmi ötən ilin 5 ayına nisbətən 6,8 faiz artmışdır. Halbuki dövr ərzin-də qeyri-neft ÜDM-i 2,1 azalıb. Reses-siya şəraitində bu göstəricinin artması dövriyyələrin şəffaflaşmasının mühüm göstəricisidir. Qarşımızda 3 əsas hədəf var - makroiqtisadi sabitliyin qorunma-sı, iş yerlərinin və məşgulluğun qorun-ması, məşgulluğun inkişafı və büdcə gəlirlərinin iqtisadi bazası olan daxili tələbin və investisiyaların dəstəklənmə-si. Tapşırıgımıza uyğun olaraq biz 7 sek-tor üzrə - tikinti, dağ-mədən, rəqəmsal iqtisadiyyat, telekommunikasiya, kənd təsərrüfatı, emal sənayesi, daxili turizm, nəqliyyat, turizm və logistika olmaqla, müvafiq araşdırmaları başa çatdırırıq və qısa müddət ərzində hər bir sektoral sahə üzrə hökumətə təqdim olunacaq. **Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi naziri Nazir Sahil Babayev:** Cari ilin ilk ya-rısında bütün sosial ödənişlər vaxtında, hətta pandemiya dövründə vaxtından əvvəl həyata keçirilmişdir. Bu sosial ödə-nişlər çərçivəsində ötən ilin analoji döv-rü ilə müqayisədə 24 faiz artıq, yəni 436 milyon manat çox vəsait ödənilmişdir. Pensiyaların indeksasiyası ilə bağlı Sizin cari ilin əvvəlində qəbul etdiyiniz qəra-ra uyğun olaraq 1,2 milyon pensiyaçının pensiyaları 16,6 faiz artırılmışdır. Bunun nəticəsində də orta pensiyamız ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 27 faiz artaraq 297 manata, yəni, faktiki olaraq 300 manata yaxınlaşmışdır. Eyni zaman-da, pandemiya dövründə 750 min şəxsə müavinət və təqaüdlər yenə də vaxtın-dan əvvəl ödənilmişdir. Bu məqsədlər üçün ötən ilin 6 ayı ilə müqayisədə 151 milyon manat və ya 45 faiz artıq vəsa-it ödənilmişdir. Bu ilin altı ayı ərzində pensiya və təqaüdlərin 53 mini məhz tam elektron qaydada, məmur-vətəndaş

təması olmadan həyata keçirilmişdir. Eyni zamanda, 324 min insana elektron qaydada arayışlar təqdim edilmişdir. Hazırda Azərbaycan minimum pensiya-nın məbləğinə görə alıcılıq qabiliyyəti üzrə MDB-də birinci yeri, orta pensyanın alıcı-lıq qabiliyyəti üzrə isə ikinci yeri tutur. Sosial ödənişlərin digər vacib bir is-tiqaməti məhz sosial təminatla bağlı idi və burada da Sizin tapşırıgınıza uyğun olaraq ünvanlı sosial yardım proqramı-nın ödənişinin, prosedur qaydalarının sa-dələşdirilməsi üzrə iş aparıldı. **Artıq bu gün 84 min ailənin 350 min üzvünə ün-vanlı sosial yardım ödənişləri həyata ke-çirilir. Pandemiya dövründə artım 14 min ailənin 58 min üzvünü əhatə etdi.** Məşgulluqla bağlı tədbirlərin ikinci is-tiqaməti isə işsiz şəxslərlə bağlı görülən tədbirlər idi. İşsizlər və xüsusi karantin re-jimi dövründə gəlirini itirən qeyri-formal işləyən şəxslərlə bağlı bir sıra tədbirlər təs-diq olundu. Sizin tapşırıgınıza uyğun ola-raq ilk mexanizm onlara ölkə üzrə yaşayış minimumu olan 190 manat məbləğində birdəfəlik ödəmənin həyata keçirilməsi idi. Şəffaflığın təmin edilməsi üçün həm 190 manatlıq ödəniş, həm də ictimai işçilə-rin hər birinin siyahısı elektron portal va-sitəsilə ictimaiyyətə açıqlanmış və burada da tam şəffaflıq təmin edilmişdir. İşsizlərə dəstək proqramının növ-bəti hissəsi özünlüməşgulluq proqramı idi. Bu proqram da Sizin tapşırıgınızla genişləndirilərək 12 min ailəni əhatə etdi. **Kənd Təsərrüfatı naziri İnam Kərimov:** Pandemiya dövründə aqrar sektorun fəaliyyəti mövcud çağırışlara uyğun qurulur, kənd təsərrüfatı məhsullarının fasiləsiz istehsalı təmin edilir. Xüsusi karantin rejimi dövründə bölgələrdə mineral gübrə, pestisid, toxum təchizatı və satışı, kənd təsərrüfatı texnikalarının məhdudiyyətsiz hərəkəti təmin edilib. Taxıl biçinində bu günlərdə ümumiyyət-lə 1700-dən artıq kombayn iştirak edib və nazirlik tərəfindən biçinə 700-ə yaxın

kombayn cəlb olunub.

Hesabat dövründə bitkiçilik məhsulları istehsalında artım dinamikasi davam et-mişdir. 2020-ci ilin 6 ayı ərzində ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 6,2 faiz çox tərəvəz, 5,3 faiz çox meyvə və gilə-meyvə, 9,7 faiz çox kartof istehsal edilib. Cari ildə 100 min hektardan çox sahədə pambıq əkini həyata keçirilib, pambıq sahələrində 100 faiz bitiş alınıb. Pambıq əkinlərinin gübrə, dərman preparatları və texnika təminatı ilə bağlı tədbirlər hə-yata keçirilib. Burada da məhsuldarlığa təsir edə biləcək əsas risklərdən biri qu-raqlıqla bağlıdır. Bu gündəək 506 min-dən çox fermer qeydiyyatdan keçib, 415 mindən artıq fermer payızlıq, yazlıq və çoxillik əkinlərini bəyan edib. Hazırkı günlər aqrar sektorda təsərrüfat fəaliyyətinin ən qızğın dövrüdür. Sizi əmin etmək istərdik ki, ölkənin ərzaq təhlükəsizliyinin təmin olunması üçün qarşımıza qoyduğunuz vəzifələri bu il də layiqincə yerinə yetirəcəyik və xüsu-silə pandemiya və quraqlıq şəraitində kənd təsərrüfatının bütün istiqamətlə-rində yüksək məhsuldarlığı qorumaq üçün səylərimizi əsirgəməyəcəyik. **Dövlət Gömrük Komitəsinin sədri Səfər Mehdiyev:** Pandemiya dövründə bizim xidmətin qarşısında duran əsas vəzifələrdən biri ticarətin, həm tranzit, həm idxal, həm ixrac əməliyyatlarımızın əvvəlki illərdə olduğu kimi problemsiz təşkilindən gedir. Bu sahədə görülmüş qabaqlayıcı tədbirlər nəticəsində tranzit potensialımız altı ayda keçən ilin mü-vafiq dövrünə nisbətən 8 mindən çox nəqliyyat vasitəsi artmışdır. İdxal əmə-liyyatlarımız üzrə də 5 min nəqliyyat va-sitəsinin artımı müşahidə olunur. Həm ixrac və idxal, həm də tranzit əlaqə-lərimiz qorunub saxlanılmışdır. Ticarət həcmimiz idxal əməliyyatları üzrə 4,9 milyard dollar təşkil edir və keçən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 2 milyard 29 milyon dollar azdır. Əgər biz keçən il

Dövlət Neft Fondunun gətirdiyi qızılı nəzərə almasaq, ümumi idxalımızda 5,2 faiz cıvarında azalma tendensiyası gedir. **İxrac əməliyyatlarımız isə bu ilin altı ayında 7,686 milyard dollar olub. İxrac əməliyyatlarının azalma tendensiyası 23 faiz təşkil edir. Ümumilikdə qeyri-neft sektoru üzrə ixrac əməliyyatları 911 mil-yon dollar olub ki, bu da keçən illə müqa-yisədə 67,5 milyon dollar azdır.** Amma idxal və ixracın strukturuna baxdığımız zaman pandemiyadan asılı olaraq müə-yən dəyişikliklərin baş verdiyini görərik. **Prezident İlham Əliyev iclasa yekun vuraraq deyib:**

Əminəm ki, ilin sonuna qədər görülcək bütün tədbirlər sayəsində həm gömrük, həm vergi orqanlarında yaxşı nəticələr olacaq. Mən bir rəqəmi bir daha qeyd etmək istərdim. Siz bunu gətirdiniz. Hesab edirəm ki, ictimaiyyətin diqqə-tini də buna cəlb etməliyik. 2015-ci ildə və bu ilin altı ayında idxalın həcmi eyni idi. Ancaq 2015-ci ildə gömrük orqanları 7 yüz milyon manat vəsait toplamışlar, bu il 2 milyard manatdan çox. Yəni, təx-minən 3 dəfə çox. Nəyin hesabına? Şəf-faflığın hesabına, qaçaqmalçılığa qarşı mübarizə hesabına, düzgün yanaşma nəticəsində. Əgər bu sahədə və vergilər sahəsində ciddi islahatlar aparılmasay-dı, biz bu vəsaitdən məhrum olacaqdıq. Onda biz öz büdcəmizi nəyin hesabına təmin edə bilərdik? Ona görə bu sahə-də aparılan islahatlar və real nəticələr bizim büdcə planlarımızın da tam şəkil-də həyata keçirilməsinə imkan yaradır. Ona görə mən dəfələrlə demişəm ki, dövlət gəlirləri sahəsində tam şəffaflıq təmin edilməlidir. Sahibkarlar üçün elə bir şərait yaradılmalıdır ki, onlar artıq ağ iqtisadiyyata tam keçid edə bilsinlər. Onlarla həm gömrük, həm vergi orqan-ları məsləhətləşmələr aparıblar, görüşlər keçiriblər, onlara izah edilib ki, dövləti aldatmayın və rahat yaşayın, gecənizi rahat yatın. Ona görə mən bu sahələr-

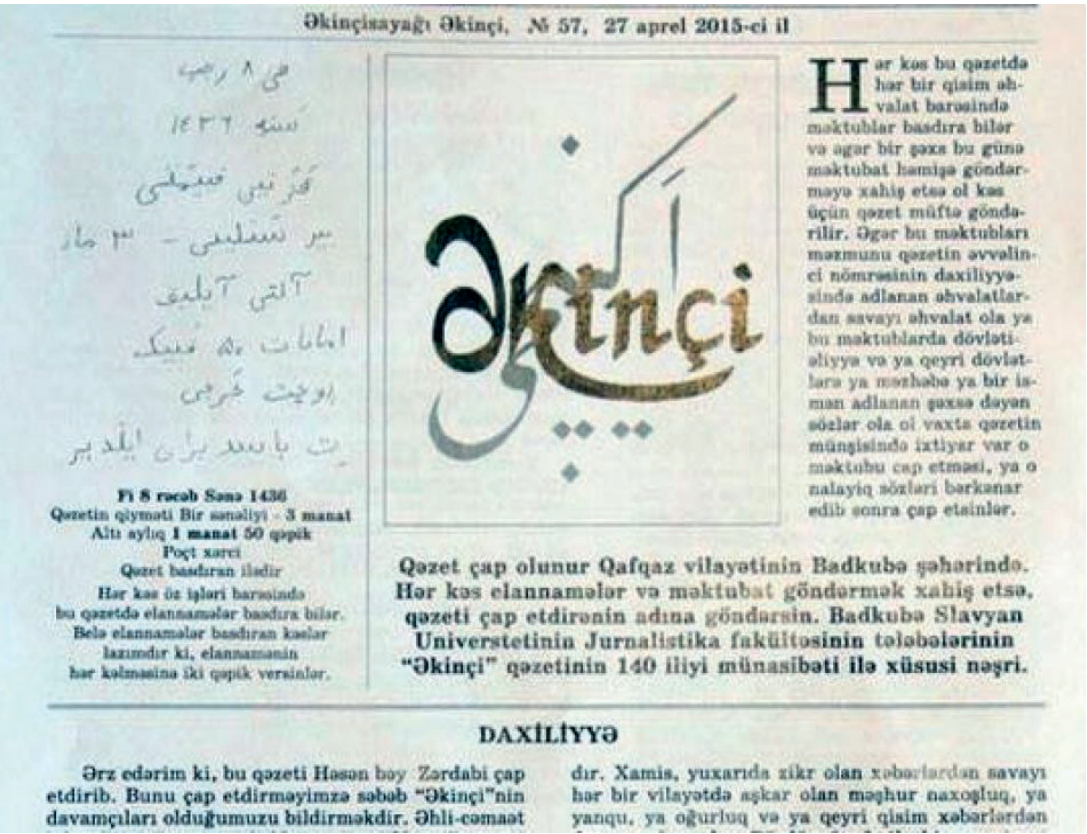
də görülmüş işləri qiymətləndirirəm. Hesab edirəm ki, bütövlükdə, ilin altı ayında görülmüş işlərə müsbət qiymət vermək olar. Bu il çox çətin ildir, təkcə bizim üçün yox, bütün dünya üçün. Tə-sadiüfi deyil ki, aparıcı beynəlxalq ma-liyyə qurumlarının verdiyi açıqlamaya görə, dünyanın 150 ölkəsindən çoxu ma-liyyə yardımı üçün beynəlxalq maliyyə qurumlarına müraciət edib. Azərbaycan adı bu siyahıda yoxdur. Azərbaycan öz inkişafını öz hesabına təmin edir.

Bir rəqəmi də gətirmək istərdim. Bu yaxınlarda BMT-nin “Dayanıqlı inkişaf indeksi” ilə bağlı yeni hesabatı işıq üzü görüb. Bu hesabatda Azərbaycan keçən ilə nisbətən irəliləyərək 54-cü yerdə qə-rarlaşıb. Hesab edirəm ki, bu, çox gözəl göstəricidir. Onu da bildirməliyəm ki, bu göstəriciyə görə Azərbaycan regi-onda liderdir. Baxmayaraq ki, ümumi daxili məhsul bir qədər aşağı düşüb, bu da təbii səbəblər üzündən baş verib. Bütövlükdə ilin altı ayını müsbət qiymətləndirmək olar. İlin sonuna qədər qarşıda duran bütün vəzifələr icra edil-məlidir. Hesab edirəm ki, investisiya proqramı tam icra ediləcəkdir. Onu da bildirməliyəm ki, mənə verilən opera-tiv məlumata görə, Qarabağ bölgəsində Azərbaycan və Ermənistan qoşunlarının təmas xəttində Ermənistan tərəfindən fəallaşma müşahidə olunur. Azərbaycan Ordusu vəziyyətə tam nəzarət edir və bundan sonra da nəzarət edəcək. İstisna edilmir ki, yeni təxribatlar törədilə bilər. Ona görə biz həm hərbi xərclərimizə yenidən baxmalıyıq və xüsusilə, gələn ilin büdcəsində orduya nəzərdə tutulan xərclər ordumuzun təminatını tam gör-məlidir. Mən demişəm, ordumuzun in-kışafı üçün nə qədər lazımdırsa, o qədər də vəsait ayrılacaq.

Verilən bütün tapşırıqlar yerinə yetiril-məlidir. Əminəm ki, ilin sonuna qədər biz öz məqsədimizə çatıb bu ili də uğur-la başa vuracağıq.

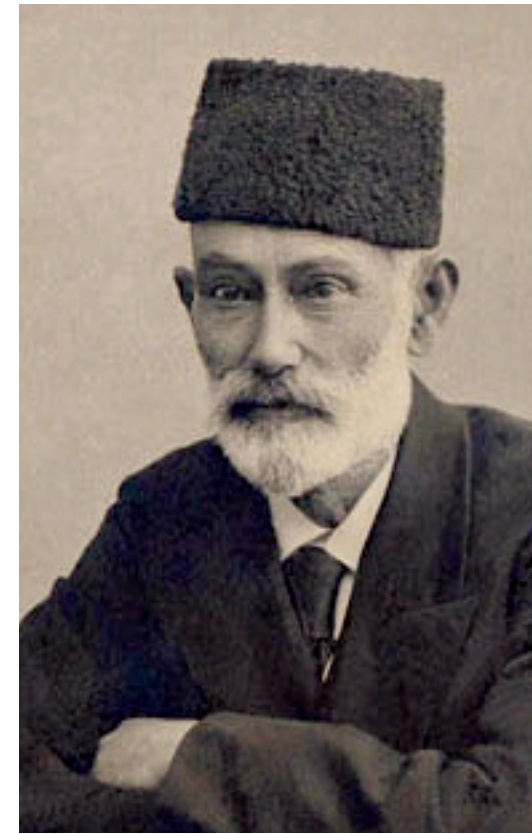
Azərbaycan milli mətbuatı - 145

Azərbaycan milli mətbuatının ya-ranmasından 145 il ötür. Milli mətbuat tariximizin səhifələrini vərəqlədikcə onun olduqca mürək-kəb, çətin, eyni zamanda, şəərəfli bir yol keçdiyinin şahidi oluruq. Milli mətbuatımız 19-cu əsrin II ya-rısında Azərbaycan həyatının tarixi salnaməsini yaratmaqla öz inki-şaf yoluna başladı. Çar Rusiyanının müstəmləkəsi olan Azərbaycanda hələ 19-cu əsrin I yarısında milli və eyni zamanda, ümumbəşəri idealları təbliğatçıları olmuş A.Bakıxanov, M.F.Axundov kimi böyük mütəfə-kirlər və ictimai xadimlər tərəqqi-nin, inkişafın yeganə yolunu xalqın maariflənməsində, biliyə, savada yiyələnməsində görürdülər. O döv-rdə xalqın gözünü açə biləcək, ona doğru yol göstərə biləcək yeganə va-sitə, həqiqət carçısı qəzet nəşri idi. Xalqı qəflət yuxusundan oyatmaq, ətrafda baş verənlərdən xəbərdar etmək, düzü düz, əyrini əyri olaraq insanlara çatdırmaq vaxtı artıq ye-tişmişdi. Məhz bu zaman - 1875-ci il iyulun 22-də böyük maarifçi ziyalı-mız, təbiətşünas alim Həsən bəy Zər-dabi ana dilində ilk mətbuat orqanı olan “Əkinçi” qəzetini nəşr etdirdi və özündən əvvəlki tərəqqipərvər insanların mütərəqqi arzu və istəklə-rini gerçəkləşdirdi. Çar Rusiyanının Cənubi Qafqazda müsəlman əhalisi-nin savadlanmasına hər cür maneə yaratdığı bir zamanda bu işin reallaş-ması özü böyük cəsəret, milli qeyrət, təəssübkeşlik tələb edirdi. 1875-ci ildə dünyaya göz açan “Əkin-çi”nin səpdiyi maarifçilik toxumla-rının cücərtiləri tezliklə öz bəhrəsini verməkdə idi. Həsən bəy Zərdabinin və məsləkdaşlarının böyük çətinlik-

lər və məhrumiyyətlərə sinə gərərək yaratdığı və inkişaf etdirdiyi “Əkin-çi” qəzeti özündən sonra zəngin ənənələr qoydu. **Onun ardı ilə “Zi-yayi-Qafqaziyyə”, “Kaspi”, “Kəş-kül”, “Şərqi-rus”, “Həyat”, “İrşad”, “Molla Nəsrəddin” və digər milli Azərbaycan nəşrləri yarandı. Həsən bəy Zərdabi, Mirzə Ələkbər Sabir, Seyid Əzim Şirvani, Cəlil Məmmə-dquluzadə, Əli Nəzmi, Ömər Faiq Nemanzadə, Məhəmməd ağa Şah-taxtılı, Abbas Səhhat, Əlimərdan bəy Topçubaşov, İsmayıl Qaspralı** və başqa saf əqidə, parlaq fikir carçıla-rı dövrün eybəcərliklərini ifşa edərək millətin oyanışına böyük əzmlə çə-lişdilər, milli mətbuat tarixindəki fəaliyyəti dövründə hər zaman elmi, maarifçiliyi təbliğ etdilər, xalqın milli dirçəlişinə, mədəni tərəqqisinə çalış-dılar, insanları müasirliyə, yeniliyə

çatğırdılar. Azərbaycan milli mətbua-tının keçdiyi şəərəfli yolda tez-tez süni maneələr, böyük çətinliklər meydana çıxmış, zaman-zaman qəzetlərin bağ-lanması, maarifçilərə qarşı hücumlar, təhdidlər, böyük təzyiqlər olmuşdur. Lakin azadlıq mücahidləri amalla-rından, əqidələrindən dönməmişlər, xalqın milli şüurunun formalaşma-sına, işıqlı arzularının bir zamanlar reallaşacağına inanaraq var qüvvə ilə mübarizə aparmışlar. Azərbaycan milli mətbuatı Xalq Cümhuriyyəti dövründə istiqlal carçısı kimi imperializmə, müstəm-ləkəçilik siyasətinə qarşı mübarizə-də xüsusilə böyük rol oynamışdır. **Yeni qurulmuş Cümhuriyyətin ictimai-siyasi, iqtisadi, mədəni həya-tının mənzərəsi məhz milli mətbu-atda öz əksini tapırdı. Azərbaycan ziyalılarının ən görkəmli nümayən-**

dələri mətbuat vasitəsilə haqq sö-zünü xalqa çatdırır, milli oyanışı, açıq mübarizə aparmağın yollarını göstərirdilər. AXC dövründə milli ideologiyanın inkişafında Üzeyir Hacıbəylinin, Ceyhun Hacıbəylinin, Əhməd bəy Ağaoğlunun, Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin, Nəsim bəy Yusif-bəylinin, Əli bəy Hüseynzadənin, Məhəmməd Hadinin, Abdulla Şaiqin, Firudun bəy Kəçərlinin, Əbdürrəhim bəy Haqverdiyevin, Süleyman Sani Axundovun və başqalarının böyük xidmətləri ol-muşdur. Sovet hakimiyyəti illərində Azərbay-can mətbuatı keçmişin bir çox milli ənənələrini qoruyub saxlamış, yeniliklərə nail ola bilmış, ölkənin ictimai-siyasi və mədəni həyatının ayrıl-maz tərkib hissəsinə çevrilmişdir.

1991-ci ildə Azərbaycan müstəqillik qazandıqdan sonra milli mətbuati-mız qarşısında yeni vəzifələr qoyul-du. Söz və məlumat azadlığı, hər kə-sin sərbəst şəkildə informasiya almaq və yaymaq hüququ 1995-ci ildə qə-bul edilmiş Konstitusiyada öz əksini tapdı. Ölkə rəhbərliyinin imzaladığı fərman və sərəncamlara əsasən mə-tbuatın maddi-texniki bazası, iqtisadi müstəqilliyi gücləndirildi, jurnalist-lərin azad fəaliyyəti üçün əlverişli şəraitin təmin edilməsində böyük addımlar atıldı. Bu gün müstəqil ölkəmizin azad mə-tbuatının nümayəndələri qarşısında yeni çağırışlar var. Dünyada qloballaşma və virtual-laşma meyillərinin genişləndiyi bir vaxtda milli-mənəvi dəyərləri qo-ruyub saxlamaq və eyni zamanda, ümumbəşəri sosial tərəqqiyə qoşul-maq bugünkü mətbuatın və onun nümayəndələrinin üzərinə düşür. Bu gün mətbuatda sözünü demək imka-nına malik olan hər bir vətəndaş bu işin böyük məsuliyyətini, bu yükün ağırlığını dərk edərək, vətən qarşısın-da obyektiv, qərəzsiz və vicdanla xid-mət etməlidir. Bu gün Azərbaycan mətbuatı müa-sir cəmiyyət quruculuğunda, milli həmrəyliyin möhkəmləndirilmə-sində, milli mənəvi dəyərlərin qo-runması və təbliğində daha böyük səylər göstərməli, ərəzisinin 20 fa-izindən çoxunun işğal altında ol-duğu ölkəmizin haqq səsinə bey-nəlxalq aləmə, dünya ictimaiyyətinə çatdırmağı bacarmalıdır.

Aytən Səmədzadə,
“İqtisadiyyat” qəzetinin
baş redaktoru

Легендарный труженик тыла

«Сейчас трудно даже осознать, как, какими запредельными усилиями было вывезено и восстановлено более полутора тысяч заводов.

Уже через несколько месяцев они начали бесперебойно поставлять на фронт танки, самолёты, боеприпасы, военную технику.

Эта величайшая, беспримерная трудовая победа позволила нашей армии обратить врага вспять, сокрушить агрессора, который поставил себе на службу экономический потенциал почти всей Европы».

Президент России В.В. Путин

Все дальше, вглубь времен, уходят огненные годы Великой Отечественной войны, становится все очевиднее, что это было время невиданного подъема человеческого духа, небывалой жертвенности, солидарности, бескорыстия, массового героизма тех, кого называли советскими людьми.

Героизм советских людей был повсеместно: на поле боя с оружием в руках, в тылу врага, в партизанских отрядах и подполье, на заводах и фабриках за станками, на полях, выращивая хлеб для Советской Армии. Везде было место подвигу. Именно это единство фронта и тыла, Вооруженных Сил и населения стали тем фундаментом, который обеспечил победу над врагом.

Время бессильно ослабить память человечества о неизменной стойкости и мужестве нашего народа. В нашей памяти живут имена тех, кто ценой своей жизни и невероятных усилий отстояли свободу и независимость Родины.

В эту славную когорту навсегда вписано и имя Рамазана Юсиф оглы Мамедли.

И трагедии, и возвышения пережил,
всё в жизни было.

Вся насыщенная жизнь этого неор-

динарного человека, ставшего волею судьбы свидетелем двух мировых войн, всегда была наполнена испытаниями. Особенно трудно пришлось, конечно, в детстве, когда он оказался лишенным родительской опеки. Нелегко ему приходилось и потом, в годы Великой Отечественной Войны. Сначала он трудился в должности инженера-энергетика, а затем – заместителя главного энергетика на заводе им. лейтенанта Шмидта, который был в то время флагманом машиностроения. А кляма профессиональные навыки в этот сложный период истории требовались молодому инженеру. Инженер-энергетик – гарант энергетической безопасности предприятия, бесперебойного энергоснабжения. Он проверяет систему релейной защиты и автоматики, составляет графики ограничения потребления энергии в часы максимальных нагрузок энергосистемы и пр. Но в жизни он всегда оставался победителем. Выручала непоколебимость духа, уникальная жизненная стойкость. Всегда в полной мере проявлял свои профессиональные знания и коммуникативные способности, поскольку, чтобы руководить большим коллективом, нужно было не только владеть в совершенстве своей профессией, но и уметь находить решение в самых сложных ситуациях, когда на первую позицию выходил, так называемый «человеческий фактор».

... Детские годы прошли в Масаллинском районе - в небольшом селе Хыл. Воспитывался у сестер матери, скончавшейся при его рождении. Как жили дети в сельской глубинке годы первой мировой войны сегодня невозможно и представить. Не хватало еды, одежды, с малолетства приходилось помогать старшим в работах на поле. Но Рамазану, можно сказать, повезло, он жил среди добрых людей. Родственники по материнской линии, заметив, как мальчик тянется к знаниям, решили помочь ему получить образование в столице. Он переехал в Баку. Поселился у дяди. После окончания средней школы поступил в Техникум Местной Промышленности Азербайджанской ССР. Его трудовая биография началась в 1930 году, когда он в 18 лет устроился техником заливочного цеха на заводе «Бакинский рабочий». Отслужив в армии, молодой человек выбрал себе распространенную в СССР и востребованную профессию инженера и поступил в Тбилисский Промышленный Институт.

С мая 1937 по август 1940 года Рамазан Мамедли работал энергетиком на заводе им. Сталина, затем инженером-

энергетиком в тресте «Азнефтемаш», а в августе 1940 (по апрель 1945 года) свежеспечённый инженер стал главным энергетиком завода им. лейтенанта Шмидта, где позже стал заместителем директора, и с июня 1946 года по март 1947 временно исполнял обязанности директора завода им. лейтенанта Шмидта. В ту пору он оказался одним из самых молодых руководителей в отрасли машиностроения.

Далее пять лет Рамазан Мамедли возглавлял завод им. С.М.Кирова, 13 лет (с 1952 по 1965 год) завод им. лейтенанта Шмидта, оказавшись в одной лодке с людьми, прошедшими вместе с ним героический трудовой путь в годы Великой Отечественной войны. И даже потом, годами позже они берегли традиции надёжности, чувства локтя, традиции порядочности, которые существовали в его бытность на заводе, ставшем кузницей кадров.

22 июня Рамазан Юсифович всегда отмечал как особый день в своей жизни. Вспоминал суровые лица шмидтовцев, с большим гневом воспринявших объявление о войне, вероломно начатой фашистской Германией, и часто поговаривал: «С этого дня мы все знали, что наша главная задача состоит в защите Советского союза и уничтожении коварного врага, подло напавшего на нашу страну ранним утром 22 июня 1941 года». Выражение его лица в этот момент становилось мрачнее тучи. Видимо, вспоминал годы лихолетья... Великая Отечественная война внесла коренное изменение и в работу бакинских заводов нефтяного машиностроения. В сентябре 1941 года из Баку были перебазированы заводы: имени Петрова – в Сталинград, им. Мясникова – в Краснокамск, им. Дзержинского – в Сарapulь, имени Сталина – в Ишимбай. Личный состав этих заводов составлял около двух тысяч человек, три четверти которых составляли квалифицированные рабочие, инженерно-технические работники. Тем не менее, обычная программа оставшихся в Баку заводов не уменьшалась. Более того, с первых дней войны заводы нефтяного машиностроения Баку включались в выполнение военных заказов, а это требовало перестройки многих звеньев производства. Надо было выпускать не только оборудование, нужное для нефтепромыслов, но и осваивать новые 71 точные детали для военной промышленности.

«Умело приспособлявшая производство к новым условиям и организовав переоборудование станков и агрегатов, коллективы бакинских заводов, в кратчайший срок освоили массовое производство пулеметов, пистолетов, минометов, мин, авиабомб, гранат и др. предприятия быстро стали широко внедрять рационализаторские предложения, используя исключительно местные ресурсы и отходы. Только в первый период войны был освоен выпуск свыше 100 видов боеприпасов, - писал Я.М.Агарунов в своей книге под названием «Нефть и победа. Героические свершения азербайджанских нефтяников в годы Великой Отечественной войны 1941 - 1945 г.». В успешном выпуске оборонной продукции, особо выделялся коллектив завода им. лейтенанта Шмидта, которому удалось совместно со смежными предприятиями наладить массовое производство корпусов тяжелых авиационных бомб и минометов, известных в народе как «Катюша», которые отправлялись в Сталинград.

Не хватало огнеупорных материалов, ферросплавов, и других материалов, но завод безостановочно выплавлял металлы, выдавала прокат. В связи с отсутствием электродов простаивала электродпечь. Не дожидаясь поступления электродов от далеких поставщиков, заводчане оборудовали

специальный цех, освоили технологию производства электродов и наладили их массовый выпуск. За короткий срок был налажен выпуск основных деталей для очень важного вооружения. Быстро освоили варку особой марки стали, ленточную заготовку толщиной в полтора миллиметра, высококачественные стали специального назначения – пружинную, нержавеющую, инструментальную, жароупорную и другие. Выпуск 72 авиабомб коллектив наладил за 16 дней вместо предусмотренных по плану 40 дней. (Я.М.Агарунов «Нефть и победа»). Героические свершения азербайджанских нефтяников в годы Великой Отечественной войны 1941 – 1945 гг.)

В этих достижениях была немалая заслуга инженера – энергетика Рамазана Мамедли, сумевшего поставить свою работу на высокопрофессиональном уровне.

Об успехах специалистов-энергетиков в то время не часто сообщалось в газетах. Не часто и рабочие, подходя к своему станку, или инженеры, испытывая на станке новое приспособление, задумывались над тем, каким образом работал весь

огромный заводской механизм, не останавливаясь ни на минуту. Мало кто понимал, что все это зависит прежде всего от профессиональных навыков энергетиков, стоящих на страже бесперебойной работы всего производства, от умелого руководства этим до сих пор невиданным пере-производством продукции нефтяного машиностроения в производстве оружия для фронта. О важности роли специалистов этого профиля вспоминали разве что при установке новых машин.

«Этот «невидимый цех», во главе которого стоит главный энергетик завода Рамазан Мамедли, и не нуждается в толках о нем» (статья «Творчество инженера» в газете «Известия» от 4 августа 1944г)

— О нас вспоминают, если случилась беда. Так пусть уж лучше молчат! — нередко замечал Маамеди. И имел на то полное право. Дата последней аварии в энергохозяйстве завода имени лейтенанта Шмидта - 10 марта 1941 года, говорила сама за себя. Каково приходилось семье героя в те времена? Рамазан муаллимом работал почти круглосуточно: большинство совещаний проходили ночью. «Папа почти не приходил домой, сутки напролет сидел на заводе», — вспоминает его дочь Кыяла ханум. Кстати, она старшая дочь Рамазан муаллима, из любви к отцу выбрала инженерную профессию. В его же честь назвала одного из внуков. Перестроив работу заводов на военный лад, машиностроители Баку выполнили годовой план к 6 декабря 1941 года. К этому времени шмидтовцы, отправлявшие на фронт легендарные «Катюши», полностью освоили выпуск изделий новой номенклатуры, снизили себестоимость продукции по сравнению с предыдущим годом на 8,6% (при обязательстве 3,5%) «...и повысили производительность труда на 37,9% (при обязательстве 15%)». К 6 декабря завод уже дал 150 % плана» - говорится в издании под названием «Трудовой героизм рабочих Азербайджана в годы Великой Отечественной войны (1941-1945 гг.) (автор В.А.Беляева).

За образцовое освоение и выпуск нового вида боеприпасов и выполнение плана по оборонным заказам завод им. лейтенанта Шмидта был награжден орденом Ленина. «Имена лучших стахановцев, орденосцев Ядулла Мамедьярова, Гюль Усейна, Андрея Акопова, Мехти Бердыева, Зорина, Рамазана Мамедли, руководителя-производственного, дважды орденосца Гамида Эфендиева и многих других известных всей стране» («Красная звезда» от 21 апреля 1943 г.: статья под названием

«Письмо азербайджанского народа бойцам-азербайджанцам») 42 раза завоевывали шмидтовцы в годы войны первенство во Всесоюзном социалистическом соревновании, 22 раза получили переходящее Красное Знамя Государственного Комитета Обороны, которые после войны были оставлены на заводе на вечное хранение. (Я.М.Агарунов. Нефть и победа. Героические свершения азербайджанских нефтяников в годы Великой Отечественной войны 1941 – 1945 гг.).

И сейчас, по прошествии многих лет, трепетно перелистывая пожелтевшие от времени газетные подшивки военных лет узнаем немало интересного о трудовых буднях завода им. лейт. Шмидта, самоотверженном труде подлинных гвардейцев тыла -

ШМИДТОВЦЕВ, узнаем какую леп ту они
вне сли в об щее де ло борь бы с на
ЦИЗ-МОМ.

«Правда» от 7 февраля 1942 г.
УКАЗ ПРЕЗИДИУМА ВЕРХОВНОГО
СОВЕТА СССР «О НАГРАЖДЕНИИ
ОРДЕНОМ ЛЕНИНА БАКИНСКОГО
ЗАВОДА им. Лейт. ШМИДТА
НАРКОМНЕФТИ»
6 февраля 1942 г.

За образцовое освоение и выпуск нового вида боеприпасов и перевыполнение плана по оборонным заказам наградить Бакинский завод им. лейт. Шмидта Наркомнефти орденом Ленина.

Председатель Президиума Верховного
Совета СССР М. Калинин
Секретарь Президиума Верховного
Совета СССР А. Горкин Москва,
Кремль, 6 февраля 1942 г.

«Красная звезда» от 21 апреля 1943 г. Статья под названием «Письмо азербайджанского народа бойцам-азербайджанцам» (стр. 2 третий столбик внизу).

Кто трудится во имя Родины, не будет забыт ни в славе, ни в почести. В дни войны завод имени Сталина и завод имени Шмидта удостоились высокой награды — ордена Ленина. Имена лучших стахановцев, орденосцев Ядулла Мамедъярова, Гюль Усейна, Андрея Акопова, Мехти Бердыева, Зорина, Рамазана Мамедли, руководителя-производственного дважды орденосца Гамида Эфендиева и многих других известны всей стране. «Бакинский рабочий» от 7 января 1943 г.

«1943 год шмидтовцы начали успешным трудовым наступлением. Выплавка металла на заводе стала расти быстрым темпом. Если 1 января план был выполнен на 123%, то на 7 января выполнение плана достигло уже 144%. В результате развернувшегося соревнования коллектив завода двухмесячный план выполнил 22 февраля на 108%, причем снизил себестоимость продукции на 5%. В своих мартеновских печах шмидтовцы начали широко практиковать так называемые тяжеловесные плавки, что резко увеличило выпуск жидкого металла. Благодаря скоростному способу и повышенной загрузке мартенов, коллектив сталелитейного цеха в первые же дни января дал 4 сверхпланаовые плавки. На участке электропечей был организован выпуск новых марок высококачественных сталей, которые ранее никогда не производились на заводе.

«Известия» от 4 августа 1944 г.
«... так изда ведут завод в авангарде
батики годину дустрии. Рабочие, ко-
торые верят в руководство, и руко-
водители, достойные этого доверия,
являют собой сплоченный работо-
способный коллектив, удерживающий
шесть месяцев подряд Красное
Знамя Государственного Комитета
Оборонь.

...Каждому на заводе внушена мысль: коллектив завода работает для фронта и каждый член коллектива должен работать по-фронтовому!»

В вышеупомянутой книге В.А.Беляевой под названием «Трудовой героизм рабочих Азербайджана в годы Великой Отечественной войны» (1941-1945 гг.) приводится следующая хронология, которая также наглядно демонстрирует динамизм развития завода:

1944 год
«На заводе им. лейтенанта Шмидта выполняются нормы на 130 и выше процентов. Показывая образцы самоотверженного труда, комсомолец цеха пролетар № 5 механического цеха при выполнении срочного заказа троестуток не уходил из цеха. Члены другой комсомольско-молодежной бригады моделировали, получив заказ, выполнили его за 2,5 дня вместо четырех»

1945 год
В авангарде соревнующихся на ордена
Ленина шел машиностроительный
завод им. лейтенанта Шмидта и
нефтеперерабатывающий завод им.
Андреева. Первый из них за время
войны 31, а второй — 17 раз завоевывали
первенство среди нефтяных пред-
приятий Советского Союза. Так,
на завершающем этапе Великой
Отечественной войны нефтяники
Азербайджана, самоотверженно ра-
ботая, как подлинные гвардейцы

[illegible]

22-29 iyul 2020-ci il

тыла, неустанно вносили свой вклад в дело победы над врагом.

...В связи с распоряжением Президента Азербайджана Гейдара Алиева, в середине 90-х годов прошлого века в Москве состоялись торжества, посвященные 90-летию уроженца г. Баку, видного советского государственного деятеля, заместителя председателя Совета Министров СССР, председателя Государственного планового комитета СССР (Госплана СССР) Н.К.Байбакова. В своем заключительном слове Н.К.Байбаков очень тепло напомнил собравшимся о своем родном городе: *«Мой родной Баку очень много сделал в обеспечении горючим, боеприпасами, запчастями для снабжения нашей Армии в Великой Отечественной Войне 1941-1945 гг. Деятельность машиностроительных заводов г. Баку в обеспечении фронта ресурсами и боеприпасами умело координировал инженер - профессионал Рамазан Юсифович Мамедли».*

Эти слова, сказанные в его адрес чиновником такого высокого ранга, как нельзя лучше характеризуют его как добросовестного профессионала. Н.К.Байбаков хорошо понимал, что именно такие представители азербайджанского народа, как Рамазан Мамедли, внесли неоценимый вклад в достижение Победы над фашистами в годы Великой Отечественной войны. Без них на заводах Баку была бы невозможна перестройка всех сфер промышленного производства на выпуск необходимой для фронта продукции, да и ее доставка в том числе.

Как неоднократно отмечалось, значение Баку во Второй мировой войне, в свое время, подчеркивали все лидеры главных воюющих стран, причем с обеих сторон – Сталин, Рузвельт, Черчилль, де Голь, Иден, Гитлер, Риббентроп, Геббельс, Муссолини. Жаль, что это великое значение так до сих пор и не оценено по достоинству ни правительствами Советского Союза, ни руководителями, пришедшими им на смену. Историческая справедливость до сих пор требует внимания к этой теме и восстановления прав на признание неоценимого вклада Баку в Победу. Теперь по прошествии 80 лет мы можем только представлять каким героическим трудом завоевывались государственные награды в то время. Залитые кровью, слезами и болью миллионов солдат и мирных граждан, 1941-1945 годы, ставшие для сегодняшнего молодого поколения просто исторической датой, были для Рамазана Мамедли и его соотечественников, работавших тогда на бакинских машиностроительных заводах, годами кровавой беспощадной войны, не жалевшей, ни старых, ни молодых, битвы с жесточайшим врагом, сражения, не на жизнь, а на смерть, с коричневой чумой, так потом будут называть фашизм. Только в 1943 году кол-

лективы предприятий нефтяной промышленности Азербайджана 99 раз выходили победителями во Все-союзном социалистическом соревновании нефтяников, 26 раз удостоивались переходящего Красного Знамени Государственного комитета Обороны и 29 раз – первых премий... По количеству правительственных наград в годы той войны, как свидетельствуют историки, Баку входил в первую тройку награжденных. Сколько сил было отдано для достижения таких результатов нашему поколению остается только представлять...

Трудно во Второй Мировой войне найти второй такой город в СССР, как Баку, который, обеспечивая на 80% горючим все фронты, вносил свой вклад, практически, во все сферы промышленного производства – от производства и ремонта «Катюш», «МиГов», подводных лодок до транс портировки стратегических грузов! При этом он делился теплом своей души и гостеприимством и материально помогал последним, что у него было. И, конечно же, лучшие сыны Азербайджана, как и всей страны, встали в ряды защитников Родины!

И, наконец, наступил момент исти-

ны – «Все тайное рано или поздно становится явным», – Сократ. Ситуация по отношению к вкладу Азербайджана в Победу существенно изменилась при Путине и Медведеве – на всех торжествах по поводу Победы отмечается значительный вклад азербайджанских нефтяников в Победу..

7 мая 2010 года, в дни торжеств по случаю 65-летия Победы, посол России в Азербайджане господин Владимир Дорохин четко заявил: «Без бакинской нефти победа СССР над фашизмом была бы невозможна», что было опубликовано во всех СМИ Баку. Долгих 65 лет надо было ждать этого четкого и однозначного признания! Известный российский писатель Александр Горянин, подчеркнув величайшую роль азербайджанской нефти во Второй Мировой войне

в своей книге «Русскому об Азербайджане и азербайджанцах» в главе с символическим названием «В вечном долгу» поставил жирную точку в этом вопросе. Он пишет: «В стране под названием СССР происходила индустриализация, принимались пятилетние планы, рос выпуск танков, тракторов и самолетов. Рабфаковцы записывали в тетради слова товарища Сталина: «Вопрос о нефти – есть жизненный вопрос, ибо от того, у кого больше будет нефти, зависит, кто будет командовать в будущей войне, кто будет командовать мировой промышленностью и торговлей». Но, вспоминая пятилетки, магнитки, Днепротэсы, турксибы и уалалмаши почему-то не говорят про Баку, без которого все эти пятилетки были бы много скромнее – если вообще возможны».

За самоотверженный труд и безграничную преданность Родине Рамазан Мамедли был награжден Медалью «За оборону Кавказа 1941-1945 гг.», Медалью «За трудовую доблесть 1941-1945 гг.». После войны он, вняв увещаниям известного азербайджанского учёного Азада Мирзаджанзаде, защитил кандидатскую диссертацию. Через несколько месяцев заслуженный инженер Азербайджанской ССР

мышленность, принятые в отношении местной промышленности меры имели долговременный эффект, послужив материальной основой для повышения уровня жизни населения в 1950-60-е годы. В период проведения экономической реформы в 1957-65 годы предприятия местпрома стали ключевым компонентом складывающихся территориально-производственных комплексов в рамках экономических административных районов, на которые была поделена территория СССР в начале проведения реформы. И тут потребовался организаторский талант и профессионализм Рамазана Мамедли. В 1965 году он был назначен министром местной промышленности Азербайджанской ССР, коим являлся до 1975 года. И в этом ответственном звене он рдел за работу душой, полностью оправдав оказанное ему доверие. И добавим: «Он обладал такими важнейшими качествами, как высокий профессионализм, глубочайшее знание предмета своего труда, деловитость, умение работать с людьми, порядочность. Ко всему этому нужно добавить завидную эрудицию, скромность и честность, в каком бы служебном ранге он ни был. Его поддержка и глубина знаний не раз помогали его товарищам по службе решать самые сложные вопросы отрасли. В эти годы он трудился и работал под руководством общенационального лидера Гейдара Алиева. Рамазану Юсифовичу Мамедли довелось быть членом Ревизионной Комиссии ЦК КП Азербайджанской ССР, также избранным депутатом Верховного Совета Азербайджанской ССР трех созывов 1955, 1959 и 1967 годов (от г. Баку и от г. Ленкорань). Это говорило о том, что он пользовался большим заслуженным уважением в республике. И где бы не работал, по воспоминаниям соратников и коллег, был прост, отзывчив, доступен каждому члену коллектива.

...Народная память хранит немало страниц из жизни Рамазана Мамедли. Но одной из самых ярких и незабываемых, без преувеличения, можно считать время его деятельности на заводе им. лейтенанта Шмидта. Благодаря умелой координации деятельности одного из главных машиностроительных заводов Баку фронт своевременно снабжался ресурсами и боеприпасами. Тем самым он внес весомый вклад в Победу. Но, к сожалению, до сих пор в Баку нет улицы, названной его именем, нет и памятной доски на доме на улице Самеда Вургуна 3, где жил Рамазан Юсифович в квартире, полученной в свое время от завода им. лейтенанта Шмидта. А ведь таких как он и называют творцами истории народа. В свете недавних событий, связанных с 75-ой годовщиной Победы над гитлеровской Германией, я считаю необходимым напомнить соответствующим организациям об их основной задаче - увековечивании

в столице Азербайджана памяти всех героев Победы, независимо от звания, масштабов подвига, статуса награды. И в перечень увековеченных должны быть внесены не только воины - азербайджанцы, но и люди, развернувшие огромную работу в тылу.

Заслуги легендарного труженика тыла Рамазана Мамедли в развитии энергетической отрасли и его бесценный вклад в Победу над агрессором должны быть оценены на высшем уровне.

Закончим повествование словами маршала Г.К.Жукова, считавшего одним из основных источников могущества Вооруженных сил СССР связь фронта с тылом: "Народная трудовая эпопея по эвакуации и восстановлению производственных мощностей в годы войны по размаху и значению своему для судьбы нашей Родины равна величайшим битвам второй мировой войны".

P.S. Как тогда — в 1945-м...

В этом году страны Содружества Независимых Государств отметили 75-летие Победы в Великой Отечественной войне.

В Москве состоялся юбилейный парад Победы, который напомнил ветеранам триумфальное шествие, состоявшееся ровно 75 лет назад, - 24 июня 1945-го. Торжественным строем перед трибунами прошли почти 15 тысяч солдат и офицеров - под теми же знаменами, что и их предки-победители.

Президент Азербайджана Ильхам Алиев был приглашен Президентом Российской Федерации В. В. Путиным на празднование Дня Победы 9 мая в Москву и намеревался участвовать на этом праздничном мероприятии. Но, к сожалению, в связи с пандемией коронавируса визит был отменен.

«Когда к власти путем военного переворота пришла группа, называющая себя Народным фронтом, они отменили праздник 9 Мая, и ветераны войны подвергались преследованию, моральному террору, происходило практически то же самое, что и в некоторых странах сейчас. И только после того, как Гейдар Алиев возвратился к власти, историческая справедливость была восстановлена. Ветераны опять стали пользоваться поддержкой государства, 9 мая был объявлен общенациональным праздником, и мы с тех пор - с 1994 года - отмечаем этот праздник, и это - нерабочий день.

«Мы бережно относимся к этой дате в истории, глубоко чтим память тех, кто внес вклад в Победу на поле боя и в тылу, отдаем дань уважения подвигам офицеров и солдат, которые ценою жизни спасли мир от фашизма», - сказал глава азербайджанского государства в интервью, опубликованном в майском номере авторитетного российского журнала «Национальная оборона».

Ирада Бекирзаде

СССР потерял в Великой Отечественной войне около 27 миллионов чел., оккупанты разрушили свыше 1,7 тысячи городов и поселков, свыше 70 тысяч сёла деревень СССР, только прямой материальный ущерб государству и населению составил 679 млрд. рублей (в ценах 1941 года). Материальные потери Советских Вооруженных Сил поосновным видам вооружения достигли: около 96,5 тысяч танков и САУ, свыше 317,5 тысяч орудий и мино мётов, около 88,3 тысячи боевых самолётов...

В течение июля-ноября 1941 г. на восток было перебазировано 1523 промышленных предприятия, в т.ч. 1360 оборонных. В первую очередь перестройке подверглись такие наиболее важные отрасли промышленности, как машиностроение и металлообработка.

Ситуация с материальным снабжением войск в первые месяцы войны была очень тяжелой. Выпуск военной продукции в связи с переводом промышленности в восточные регионы страны к ноябрю 1941 г. упал до самой низкой отметки. Войска остро нуждались в вооружении, боеприпасах, горючем. Из-за недостатка внш-снарядов (например, на складах Западного фронта находилось всего 0,3 боекомплекта боеприпасов), в октябре 1941 г. пришлось ввести на их расход твердый лимит. Режим экономии позволил накопить некоторые запасы боеприпасов к началу контрнаступления под Москвой (2-3 боекомплекта). В то же время, несмотря на исключительно трудные условия, удалось перебросить к фронту свежие резервы из тыловых районов страны.

В январе-феврале в войсках вновь возник «снарядный голод». По воспоминаниям маршала Г.К.Жукова, несмотря на продолжавшиеся наступательные операции, в день на одно орудие приходилось тратить всего по 1-2 снаряда. К осени 1942 г. производство вооружения, боеприпасов, техники и снаряжения стало постав-ляться в армию во все больших количествах, однако лимиты на их расходование еще оставались

Азербайджан поставлял 70 процентов нефти, 80 процентов топлива и 90 процентов смазочных масел для Красной армии, без этого победа в войне была бы невозможна. И неслучайно, что фашистская Германия стремилась захватить Баку. К началу 1945 г. превосходство советских войск над противником на различных фронтах составляло: в артиллерии — до 3,2 раза, по танкам — до 2,8 раза и по самолетам — до 7,4 раза. А точнее с 1 июля 1941 года по 1 сентября 1945 года в СССР было выпущено 112,1 тысяч боевых самолётов, около 102,8 тысяч танков и САУ, свыше 830 тысяч орудий и миномётов, более 10 млн тонн боеприпасов, свыше 16 млн тонн горюче-смазочных материалов. А всего за годы войны советская промышленность произвела оружия и военной техники в 2 раза больше и лучшего качества, чем Германия.

Советский тыл был монолитным и прочным на протяжении всей войны. Именно этот фактор позволил обеспечить Вооруженные Силы всем необходимым для полного разгрома германского агрессора и завоевания великой победы.

По бе да в Великой Отечественной войне была обеспечена военно-экономическим превосходством СССР над Германией и её союзниками. Азербайджан в те годы был самой энергетической республикой в СССР – он вырабатывал электроэнергию и добывал природные энергоресурсы.

С 1941 по 1945 гг. в Азербайджане было добыто 75 млн. тонн нефти. По ценам военных лет стоимость этой нефти составляет более 8 млрд. долларов, а с учетом переработки эта сумма составит около 20 млрд. долларов, а с учетом сложившейся ситуации в Европе – она была бесценна!

Судьба СССР висела на волоске осенью 1941 года и, снова, осенью 1942 года. Этот волосок не оборвался благодаря бакинским нефтяникам. 4 из 5 самолетов, танков, автомашин были заправлены бензином и соляркой, выработанными на бакинских НПЗ из нефти, добытой на бакинских помыслах. Даже в осажденный Ленинград по дну Ладожского озера был про-веден бензопровод длиной 28 км и пропускной способностью 400 т в сутки. Два с половиной года Ленинград и ленинградский фронт обеспечивались этим горючим».

Баку – первая основная нефтяная база Советского Союза, один из мировых центров нефти, осенью 1942 года, в самые тяжелые кризисные дни Великой Отечественной войны, направил десятитысячный коллектив – мастеров нефти в районы между Волгой и Уралом, чтобы в самый короткий срок создать вторую мощную нефтяную базу для Победы над фашизмом.

Если бы фашисты захватили Баку, а до Баку оставалось всего 450 км, то СССР остался бы с 2,2 миллионами тонн нефти и двумя нефте-перерабатывающими заводами в Саратове и Уфе. Список подводных лодок, отремонтрованных в Баку и отправленных на Северный флот: «Героический Севастополь», С-15 (с 18.01.1956 г. – «ПЗС-27»), в некоторых источниках значится под наименованием «Колхозница»), С-16 (с 24.04.1944 г. – «Герой Советского Союза Нурсеитов»), С-17 и С-19. В 1943 году бакинцы дали фронту и, в первую очередь, армиям, сражавшимся на Курской дуге, свыше 5 миллионов тонн различных нефтепродуктов – более 2 тысяч составов цистерн ушло на передовую. Визуально это выглядит так – если все эти эшелоны пустить по одной железнодорожной линии в одном направлении, то они вытянутся на 1245 км!

За годы войны в Азербайджане было добыто 75 млн. т нефти, произведено 80% общесоюзного бензина, 90% – лигроина, 96% – масел. Четыре из пяти самолетов, танков, автомашин были заправлены бензином, выработанным на Бакинских нефтеперерабатывающих заводах из нефти, добытой на Бакинских промыслах. Из 17 миллионов тонн нефтепродуктов, израс-ходованных в годы войны, 13 миллионов были произведены в Азербайджане. На его долю приходилось около 85% производства авиационного бензина. Фронту было поставлено более 1 млн. тонн высокооктанового бензина Б-78. Все это позволило создать решающее преимущество в горючем для советских войск.

AZƏRBAYCANIN ZƏHMƏTLƏ YÜKSƏLƏN İLK XANIM AUDİTORU

«Tərəqqi» medalçısı, Azərbaycan Respublikası Auditorlar Palatasının «Fəxri üzvi», ömrünün təxminən 55 ilini ölkəmizin iqtisadi sahələrindəki işlərə həsr etmiş və 1996-cı ilin aprelindən - ölkəmizdə Auditorlar Palatasının

fəaliyyətə başladığı ilk gündən işləyərək böyük nüfuz qazanmış, zəhmətlə yüksələn Azərbaycanın ilk xanım auditoru, bacarıqlı təşkilatçı, qayğıkeş həmkar və mehriban insan olan Nigar Məmməd qızı Rəhimovanın 80 yaşı tamam olur.

N.Rəhimova 1940-cı ilin 31 iyul tarixində Gəncə şəhərində anadan olmuş, ziyalı ailəsində boya-başa çatmış və hər bir soydaşımıza örnek olası şərəfli ömür yaşamaqdadır. Atası Rəhimov Məmməd Məmmədrəhim oğlu uzun müddət Gəncə şəhər maliyyə idarəsinin rəisi vəzifəsində çalışmış, anası Şahzərifə xanım isə evdar qadın olmuşdur. Ona valideynlərinin şəxsi nümunəsi və zəhmətsevərliyi həyat yollarında düzgün müəyyənlanmış istiqamət olmuş, erkən yaşlarında qəlbində elmə, biliyə sonsuz həvəs oyatmışdır. Nigar Rəhimova peşə seçiminə atasının yolunu tutmuş, mənalı ömrünün təxminən 55 ilini rəqəmlər dünyasında keçirmişdir. Orta məktəbi bitirdikdən sonra bir müddət, 1957-59-cu illərdə Gəncə şəhərində məhkəmədə əmək fəaliyyətinə başlamış, lakin sonradan peşəkar maliyyəçi olan atası Məmməd Rəhimovun təsiri ilə 1959-65-ci illərdə S.M. Kirov adına Azərbaycan Dövlət Universitetinin «Xalq təsərrüfatının planlaşdırılması»

ixtisası üzrə ali təhsil almışdır. Oxuduğu illərdə Bakı şəhəri, Stalin rayonunun Xalq Məhkəməsinə və Nazirlər Sovetinin nəqliyyat şöbəsində əmək fəaliyyətini davam etdirmişdir. Öz bilik və bacarığı ilə seçilən gənc mütəxəssis 1967-72-ci illərdə Bakı Şəhər Planlaşdırma İdarəsində sektor müdiri, 1972-93-cü illərdə «Azərıtifaq»da mühasib, baş mühasibin müavini və baş mühasib kimi məsul vəzifələrdə çalışmışdır. Yubilyarın şərəfli əmək fəaliyyətinin sonrakı illəri isə ölkədə audit sisteminin təşəkkülü və inkişafı ilə bir-başə bağlı olmuşdur. N.Rəhimova Azərbaycanın ilk qadın auditoru kimi, 1993-96-cı illərdə Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyinin «Azəraudit» mərkəzində baş müfəttiş-ekspert, auditor vəzifələrində, 1996-2001-ci illərdə Azərbaycan Respublikası Auditorlar Palatasının Auditor xidməti departamentində auditor vəzifəsində və 2001-11-ci illərdə sərbəst auditor qismində çalışmışdır. 1993-cü ildən auditor kimi fə-

aliyyət göstərən Nigar xanım həm də ölkədə auditin fəal təşkilatçılarından biri olmuşdur. Auditlə bağlı fəaliyyətinin ilk illərini Nigar xanım belə xatırlayır: «**Ölkəmiz dövlət müstəqilliyinə təzəcə qovuşmuş, cəmiyyət həyatının digər sahələri kimi iqtisadiyyatda da yeni tipli münasibətlər tədricən formalaşmağa başlamışdı. Nazirlər Kabinetinin o vaxt 157 nömrəli bir qərarı vardı; həmin qərara əsasən bütün kiçik müəssisələr auditor yoxlamasından keçməli idi. Mən onda Maliyyə Nazirliyinin «Azəraudit» mərkəzinin Binəqədi rayon şöbəsində auditor idim. Hökumət qərarına baxmayaraq, müəssisələrin çoxu auditor yoxlamasını yaxına buraxmırdı və bunun da sadə bir səbəbi vardı: auditi sovet dövrünün ənənəvi təftişi ilə eyniləşdirir, özlərinin maliyyə-təsərrüfat fəaliyyətinin düzgün qurulmasında müstəqil (kənar) nəzarətin necə müsbət rol oynaya biləcəyini, sadəcə olaraq, təsəvvür edə bilmirdilər. Ona görə də hər hansı bir**

müəssisə ilə müqavilə bağlamaq üçün saatlarla izahat verməli olurduq. Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyev 1996-cı ilin sentyabr ayında «Auditor xidməti haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanununu imzaladıqdan və «Azərbaycan Respublikasının Auditorlar Palatası haqqında Əsasnamə» təsdiqləndikdən sonra ölkədə milli audit sisteminin bərqərar olması və Auditorlar Palatasının formalaşdırılması üzrə işlər başlandı, mənə də müvafiq hökumət komissiyasının tərkibinə daxil etdilər; elə o vaxtdan əmək fəaliyyətim bütünülklə Auditorlar Palatası ilə bağlanmış oldu...

». Elə o vaxtdan da təxminən 20 ilə yaxın N.Rəhimova ölkəmizin audit sisteminə ən nümunəvi auditorlardan biri kimi fəaliyyət göstərdi. O, ölkəmizdə audit və konsaltinq xidmətləri bazarında önəmli nailiyyətlər əldə edərək, sərbəst auditorlar arasında öz nüfuzunu möhkəmləndirdi, Auditorlar Palatasının üzvü kimi bütün bilik və bacarığını, işə vicdanlı və məsuliyyətli münasibətini milli audit sisteminin formalaşması və inkişafı işinə sərf edərək, auditor xidmətinin keyfiyyəti və xidmət bazarında sivil rəqabət mühitinin formalaşması uğrunda mübarizədə peşə borcunu daim yüksək səviyyədə yerinə yetirməklə səmərəli fəaliyyət göstərdi, Palatanın əməkdaşları və üzvləri arasında böyük hörmət və rəğbət qazandı. Palatanın ictimai həyatında xüsusilə fərqlənən iş yoldaşlarımızdan oldu. Zəngin həyat təcrübəsi, təşkilatçılıq bacarığı və nəcib insani keyfiyyətləri ölkənin auditorları arasında mehriban münasibətlərin bərqərar olmasına əhəmiyyətli dərəcədə müsbət təsir göstərməklə, Azərbaycan auditorları ailəsində daim mehriban münasibətlərin, sağlam işgüzarlıq mühitinin hökm sürməsinə şəxsi töhfəsini verdi. O, həmçinin auditorların və mühasiblərin beynəlxalq və regional qurumlarının keçirdiyi müxtəlif tədbirlərin dəfələrlə iştirakçısı olaraq, hər yerdə ölkəmizi layəqətlə təmsil etmiş, Azərbaycan Respublikası Auditorlar Palatasının əməkdaşlıq əlaqələrinin genişlənməsi üçün səylərini əsirgəməmişdir. Peşəsinə ürəkdən bağlılığı, rahatlıq bilmədən çalışmaq ehtirası onun vaxtaşırı olaraq ali və orta ixtisas məktəblərində müəllimliklə məşğul olmasını, Avropa İtti-

faqının TACİS proqramı çərçivəsində «Mühasibat uçotunun beynəlxalq prinsipləri və auditin texnikası», «Müflisləşmənin sağlamlaşması – sanasiya» mövzularında tədris proqramlarını mənimsəyib müvafiq sertifikatlar əldə etməsini, ABŞ Daxili Auditorlar İnstitutunun üzvü və həmin institutun ölkəmizdə yaradılmış «Audit-Azərbaycan» bölməsi idarə heyətinin üzvü seçilməsini, habelə Hindistanda 45-ci Beynəlxalq Təlim Proqramının iştirakçısı olmasını və orada beynəlxalq sertifikat almasını şərtləndirən başlıca amillərdir. Bütün bunlar Nigar xanımın yüksək intellektual səviyyəsinə dəlalət etməklə bərabər, onun beynəlxalq təcrübədən bəhrələnməklə auditor xidmətinə tam müasir səviyyədə reallaşdırmaq istəyinə əsaslı dərəcədə kömək edir.

N.Rəhimova 2012-ci ildən layiqli iştirahətə, təqəddirə çıxmışdır. Nümunəvi iş fəaliyyətinə görə Nigar xanımın əmək bioqrafiyasını bəzəyən təşəkkürnamə və tərifnamələr, müxtəlif fəxri fərmanlar və diplomlar, nəhayət, layiq görüldüyü «Əmək veteranı» medalı və «Əmək veteranı» fəxri adı sübut edir ki, o, peşəsinə könül verən, əməyə yaradıcı münasibət bəsləyən və gördüyü işdən həzz almağı bacaran peşəkarlardandır.

Onun göstərdiyi xidmətlər daim Palata rəhbərliyinin diqqətində olmuş, dəfələrlə «**Fəxri fərman»lara layiq görülmüş və «Fəxri Auditor» döş nişanı ilə təltif olunmuşdur. Audit sisteminə göstərdiyi xidmətlərin dəyəri bununla kifayətlənməmiş, Auditorlar Palatası Şurasının qərarı ilə ona «Fəxri üzv» statusu verilmişdir.**

Ən əsası isə qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycan Respublikası Auditorlar Palatasının fəaliyyətə başlamasının 20 illik yubileyi münasibətilə möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyevin Azərbaycan da auditor xidmətinin inkişafındakı xidmətlərinə görə bir qrup Palata əməkdaşlarının və üzvlərinin «Tərəqqi» medalı ilə təltif edilməsi ilə əlaqədar 2016-cı il 4 aprel tarixli Sərəncamında Nigar xanımın da xidmətləri dövlətimizin başçısı tərəfindən layiqincə dəyərləndirilmiş və həmin Sərəncamda onun adının olması öz yaxınlığını sevindirdiyi kimi, Palatanın kollektivinin də böyük sevincinə səbəb olmuşdur. Əqidəsi möhkəm, mənaviyyəti saf, davranışı sadə, təvazökar

və təmənnəsiz olan Rəhimova öz prinsipiallığı, vətəndaş mövqeyi, milli qeyrəti yüksək olan xanımdır. O, Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvü kimi dövlətinə, millətinə, xalqına və torpağına sadıq olmaqla, ulu öndərimiz Heydər Əliyevin hakimiyyətə rəhbərlik etdiyi dövrdə iqtisadi sahədə çalışdığı əmək fəaliyyətindən daim fərəhlə danışır və bu gün həmin siyasətin uğurlu davamçısı möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyevin apardığı məqsədyönlü siyasət nəticəsində ölkəmizin yüksələn dinamika ilə artan iqtisadi reallıqlarına, uğurlarına daim sevinir. Nigar xanım əsl vətənpərvər insan kimi istər ictimaiyyət arasında, istərsə də çalışdığı kollektivdə daim dövlətimizin, xalqımızın güclü olması ilə fəxr edir və böyük inamla vurğulayır ki, yaxın zamanlarda biz hamımız öz ata-baba yurdlarından didərgin düşmüş soydaşlarımızın doğma ocaqlarına qayıdacaqlarının şahidi olacağıq.

N.Rəhimova, eyni zamanda, gözəl ailə başçısıdır, 1 oğul və 2 nəvəsi vardır. O, keçdiyi böyük və şərəfli ömür yolunda ailədə daim xoş münasibət və diqqət görmüşdür.

Eyni zamanda, onun belə cavan qalmasında və sağlam həyat yolu keçməsinə əməyi, zəhməti olmuş ailə üzvlərindən fəxrəli danışır. Biz hesab edirik ki, ailəyə olan sevgi və məhəbbət gələcək nəsillər üçün nümunə olmalı və onlar bundan daim bəhrələnməlidirlər.

Ömrünün əsl müdriklik çağına qədəm qoyan, auditor xidməti ilə bağlı fəaliyyətinin indiyə kimi çalışdığı vəzifələrdən daha məsul olduğunu vurğulayan hörmətli Nigar xanımı - böyük, böyük, kiçik, kiçik olmağı bacaran və heç kimdən köməyini əsirgəməyən qayğıkeş insan, əməksevər və intizamlı həmkar, nümunəvi ailə başçısı, mehriban ana və nuranı nənə olan Fəxri üzvümüzü əlamətdar yubiley – anadan olmasının 80 illiyi münasibətilə Auditorlar Palatasının kollektivi və üzvləri adından ürəkdən təbrik edir, ona uzun ömür, həyatda ən şirin nemət olan möhkəm cansağlığı və daim gümrah qalmağı arzulayırıq.

Qoy, ömrünün qarşısındakı hər günü Azərbaycanın ilk qadın auditoru Nigar xanımın həyatına yeni-yeni sevinclər bəxş etsin.

Yubiley ad gününüüz mübarək!

Vahid NOVRUZOV,
Azərbaycan Respublikası
Auditorlar Palatasının
sədri, iqtisad elmləri
doktoru, professor

Səbuhi GÜLMƏMMƏDOV,
Azərbaycan Respublikası
Auditorlar Palatasının
İcraçı direktoru, Həmkarlar
İttifaqı Komitəsinin sədri

Bakı Ali Neft Məktəbi

**“Bünövrəsi “Əkinçi” ilə
qoyulmuş milli
mətbuatımız bu gün
Azərbaycanın dünyada
eşidilən səsidir”**

İlham ƏLİYEV

22-29 iyul 2020-ci il

NEFT-KİMYA SƏNAYESİNİN FƏAL QURUCULARINDAN BİRİ – QASIM QASIMOV

İnsan ona əmanət edilən ömrü, həyatı yalnız bir dəfə yaşayır. Bu ömrü necə yaşamaq, hansı şəkildə başa vurmaq isə onun öz əlindədir. Kimi bu əmanəti bərk-bərk tutaraq, özü üçün necə sərf edəcəyini düşünür, kimi isə öz varlığının həddlərini aşaraq, ömrünü xalqına və dövlətinə həsr etməyə, onun üçün faydalı olmağa çalışır. Özü üçün heç nə etmədən, ömür müddətini düşünmədən...

Belə insanlardan biri də Azərbaycanın zəngin neft tarixində özünəməxsus yeri və rolu olan, böyük təşkilatçı və öz işini yaxşı bilən mütəxəssis, dərin hörmət və nüfuza malik olan, ölkəmizi dünyada layiqincə təmsil etmiş neftçi-alim Qasım Qasimov olmuşdur. 1930-cu il iyul ayının 25-də Bakıda dünyaya göz açan Qasım müəllimin həyatının uşaqlıq və yeniyetməlik dövrləri heç də asan olmamış, ağır repressiya və müharibə illərinə təsadüf etmişdir. Lakin bütün çətinliklərə

SSRİ Nazirlər Soveti Sədrinin müavini A.Panamaryov, Ulu Öndər Heydər Əliyev, F.Zeynalov, E.Səniyev və Q.Qasimov EL OU-AVT-6 qurğusunda, 1977-ci il

Hindistan Respublikası, Dehli hava limanında K.Voroşilovun qarşılanması, ortada Q.Qasimov, 1960-cı il

baxmayaraq, o, səylə çalışmış, qarşısına qoyduğu məqsədə doğru irəliləmişdir. Bəli, Qasım müəllim lap uşaqlıq vaxtlarından öz həyat yolunu artıq müəyyənləşdirmişdi, məqsədini və məramını dəqiq bilirdi. Qohumları ondan böyüyəndə nə olacağını soruşduqda, “mən “incinar” olacağam” deyirdi və dediyi kimi də oldu. 1948-1953-cü illərdə o, Azərbaycan Sənaye İnstitutunda (indiki ADNA) neftin emal texnologiyası ixtisası üzrə ali təhsil alaraq “incinar” diplomuna və mühəndis ixtisasına yiyələnir. 1953-cü ildə təhsilini başa vurduqdan sonra “Azneftyağ” NEZ-də qurğu rəisi vəzifəsinə təyin olunur. 1957-ci ildə Respublika KP Mərkəzi Komitəsinin qərarı

ilə Moskvaya, məzunları əsasən keçmiş müttəfiq respublikaların nümayəndələrindən olan Xarici Ticarət Nazirliyinin Akademiyasına göndərilir. O, 1960-cı ildə bu akademiyanı bitirən ilk azərbaycanlı mütəxəssis olmuşdur.

Qasım Qasimov akademiyanın son kursunda təhsil aldığı illərdə Hindistana ezam olunmuş, bu ölkənin neft sənayesini, neft və neft məhsullarını öyrənən qrupa rəhbərlik etmişdir. Akademiyanı bitirdikdən sonra onun ilk iş yeri Kuba Respublikası olmuşdur. 1960-1968-ci illərdə isə o, Kuba Respublikasında SSRİ Xarici Ticarət Nazirliyinin “Soyuznefteksport” birliyinin səlahiyyətli nümayəndəsi, sonra isə SSRİ Nazirlər

Sovetinin Elm və Texnika Komitəsinin elmi-texniki məsələlər üzrə eksperti olmuşdur.

1968-ci ildə vətənə döndən Qasım Qasimov əvvəlcə A.Caparidze adına Bakı Neft-Yağ zavodunun, daha sonra isə Bakı Neft-Qaz zavodunun direktoru vəzifəsində çalışır və hər iki müəssisənin sürətli inkişafında müstəsna xidmətlər göstərir.

1969-cu ildə isə ümummilli lider Heydər Əliyevin respublika rəhbərliyinə seçilməsi ölkəmizin bütün sahələrində olduğu kimi, neftayırma sənayesində də ciddi irəliləyişlərə və inkişafa səbəb olur. Bu sahənin nüfuzlu mütəxəssislərindən biri kimi Qasım Qasimova göstərilən etimadın nəticəsi olaraq o, Azərbaycan Respublikası Neft Emalı və Neft-Kimya Sənayesi nazirinin birinci müavini vəzifəsinə təyin olunur. Onun adlı-sanlı alimlər və aparıcı mütəxəssislərlə sənayenin bu mühüm sahəsi üçün hazırladığı “yenidənqurma proqramı” yüksək qiymətləndirilmiş, bu proqrama əsasən neft emalı zavodlarında yeni texnoloji qurğuların inşası, mövcud qurğularda yeni avadanlıqların quraşdırılması, rekonstruksiya işləri aparılmışdır.

Respublika rəhbərinin göstərişi ilə 1976-cı ildə Fransaya ezam olunan Qasım Qasimov “Litvin” kompaniyası ilə 25 günlük danışıqlardan sonra YBNZ-də (indiki H.Əliyev adına NEZ) qurulacaq katalitik riforminq qurğusunun Azərbaycanla gətirilməsinə nail olmuşdur. 1979-cu ilin sonlarında zavoda direktor təyin olunduqdan sonra o, həmin vaxt zavodda yaranmış çətin vəziyyətin aradan qaldırılması işinə rəhbərlik etmiş,

müəssisəni düşdüüyü gerilikdən çəkib çıxara bilmişdir.

1981-ci ildən taleyini AMEA-nın Neft-Kimya Prosesləri İnstitutu ilə bağlayan Qasım müəllim burada uzun illər çalışmış və zəngin tədqiqatlar aparmışdır.

1986-cı ildə Ümumittifaq “Olefinlər” elmi tədqiqat institutunda namizədlik dissertasiyasını uğurla müdafiə edən Qasım Qasimova SSRİ Ali Attestasiya Komissiyasının qərarı ilə “Texnika elmləri namizədi” elmi dərəcəsi verilmişdir. Bacarıqlı və təşəbbüskar alim çoxsaylı elmi əsərlərin və ixtiraların müəllifidir. Onun ixtira və səmərələşdirici təkliflərinin təbiiqi ilə sənaye müəssisələri külli miqdarda gəlir əldə etmişlər.

O, AMEA-nın Neft-Kimya Prosesləri İnstitutunda laboratoriya müdirinin müavini, şöbə müdiri, baş mühəndis əvəzi, “Neft və neft emalı məhsullarının standartlaşdırılması və metrologiya” laboratoriyasının rəhbəri olmuşdur. Onun təşəbbüsü və rəhbərliyi ilə NEZ-in texnoloji qurğularında maye qazların çəna doldurulması, saxlanması, boşaldılması zamanı mövcud itkilərin təyini üzrə hesablamaların aparılması, lazımi normativ sənədlərin hazırlanması həyata keçirilmişdir. Q.Qasimov NEZ-də uzun müddət istifadə olunmayan neft məhsullarının, reagentlərin, katalizatorların NKPI-nin laboratoriyalarında sınaqdan keçirilməsini təşkil etmiş, səmərəli istifadəsi üçün tövsiyələr hazırlamışdır. Qasım müəllim həm ölkəmizdə, həm də ölkəmizin sərhədlərindən kənarda işlədiyi dövrlərdə qurub-yaradan, savadlı və bacarıqlı bir mütəxəssis olmuş, yara-

dıcı bir şəxsiyyət kimi həyata keçirdiyi işlərdə bütün qüvvə və bacarığını səfərbər etmişdir. Elmi-təşkilati işlərlə bərabər, gənc kadrların ixtisaslı mütəxəssis kimi hazırlanmasında mühüm rol oynayan Qasım Qasimovun bir pədaqoq kimi fəaliyyəti də diqqətəlayiqdir. O, neft emalı və neft kimyası sənayesinin inkişafı ilə əlaqədar beynəlxalq əlaqələndirici şuraların, bir çox konqres və konfransların iştirakçısı olmuş, iki dəfə “Qırmızı Əmək Bayrağı” ordeni və bir sıra medallarla təltif edilmiş, “Əla neft emalı mütəxəssisi”, “Fəxri səmərələşdirici” adlarına layiq görülmüşdür.

Ömür dastanının zəngin səhifələrini vərəqlədiyimiz Qasım Qasimov həyatda olsaydı, bu il 90 yaşına qədəm qoyacaqdı. Lakin 8 ildir ki, bu dünyadan köçən Qasım müəllimi, həyatını elmin inkişafına həsr etmiş bu görkəmli alimi bu gün də dostları, əzizləri, sevənləri çox böyük rəğbətlə yad edir, onun çox xoşxasiyyət və səmimi insan, sözlərinin dəqiq və mənalı olduğunu, hər zaman haqqı deyib, haqqın yanında durduğunu bildirirlər. İşgüzar, bildiyini ətrafdakılara ötürməyə çalışan, hər nə olursa-olsun ədalət hissini itirməyən bu istedadlı alim məhz bu zəngin mənavi dəvranışları ilə hər zaman özünü sevdirməyi bacarmışdır. Böyük təşkilatçı və təvazökar mütəxəssis kimi, dərin hörmət və nüfuza malik olsa da, öz elmi potensialını daim təkmilləşdirməyə çalışmış, yeni nəsil üçün örnək ola biləcək mənalı həyat yaşamışdır. Başı üzərində əsən sərt küləklərə məhəl qoymadan öz mülayimliyini qorumağı bacaran bu istedadlı alim həm də fərqli düşünən, həyatını layəqətlə yaşayıb, beləcə də başa vurmağa çalışan, əməksevər, məsuliyyətli, öz peşəsinin yiyəsi biri olmuşdur.

İstehsalatda və elmdə qazandığı nailiyyətlərlə yanaşı, o, həm də çox gözəl ailə başçısı olmuş, qayğıkeş ata və sevimli baba kimi əzizlərinin sevimlisinə çevrilmişdir.

Son olaraq Qasım Qasimovun bütün həyatına nəzər saldıqda onun ümummilli lider Heydər Əliyevin dediği, “Neft Azərbaycanın ən böyük sərvəti olub, xalqa, özü də təkə indiki nəslə deyil, həm də gələcək nəsillərə mənsubdur”, müdrik kəlamına sadiq-ürəklə sadiq qalaraq, bu sözlərin həyata keçirilməsində öz vəzifəsinin öhdəsindən layiqincə gəldiyini demək mümkündür. Biz də Qasım müəllimin 90-cı yubiley ilində xatirəsini yad edənlərə qoşulur, Allahdan ona rəhmət diləyirik...

Hazırladı:
Mətanət Hüseynova

Cari ildə Azərbaycanın xarici ticarət dövriyyəsi 9,8 milyard dollar olub

Gömrük orqanlarında qeydiyyatı aparılmış, lakin gömrük rəsmiləşdirilməsi tam başa çatdırılmamış ixrac olunan xam neft və təbii qazın statistik qiymətləndirilmiş dəyəri nəzərə alınmaqla bu ilin yanvar-may aylarında Azərbaycandan xarici ticarət dövriyyəsi 9 milyard 852,5 milyon dollar, o cümlədən ixracın dəyəri 5 milyard 687,4 milyon dollar, idxalın dəyəri 4 milyard 165,1 milyon dollar təşkil edib, nəticədə 1 milyard 522,3 milyon dollarlıq müsbət ticarət saldosu yaranıb.

Dövlət Statistika Komitəsindən bildirilib ki, ötən ilin eyni ayları ilə müqayisədə xarici ticarət dövriyyəsi faktiki qiymətlərlə 30,1 faiz, real ifadədə 19 faiz, o cümlədən idxal 42,7 faiz, ixrac isə 2,2 faiz azalıb. Dövlət Gömrük Komitəsindən daxil olmuş məlumatlara əsasən, xarici ticarət dövriyyəsinin 86,6 faizi İtaliya, Türkiyə, Rusiya, Çin, Ukrayna, ABŞ, Hindistan, Almaniya, İsrail, Yunanistan, Gürcüstan, Xorvatiya, Çexiya, Tunis, Vyetnam, Portuqaliya, İran, İspaniya, Fransa ilə aparılmış ticarət əməliyyatlarının payına düşüb.

Ölkəyə idxal olunmuş məhsulların ümumi dəyərinin 18,5 faizi Rusiyanın, 14,7 faizi Türkiyənin, 13 faizi Çinin, 8,6 faizi ABŞ-in, 5,3 faizi Almaniyanın, 4,3 faizi Ukraynanın, 4,1 faizi İtaliyanın, 2,8 faizi İranın, 2,6 faizi Birləşmiş Krallığın, 1,9 faizi Yaponiyanın, 1,7 faizi Koreyanın, 1,6 faizi Fransanın, 1,4 faizi Hindistanın, hər biri 1,2 faiz olmaqla Türkmənistan və Belarusun, 17,1 faizi isə digər ölkələrə

rin payına düşüb. İdxalda maşınların, mexanizmlərin, elektrotexniki avadanlıq və aparatların, azqıymətli metallar və onlardan hazırlanan məmulatların, kimya sənayesi məhsullarının, nəqliyyat vasitələrinin, bitki mənşəli məhsulların, hazır ərzaq məhsulları, içkilər və tütün məmulatlarının, plastik kütlə və ondan hazırlanan məmulatların, toxuculuq materialları və məmulatlarının dəyəri üstünlük təşkil edib.

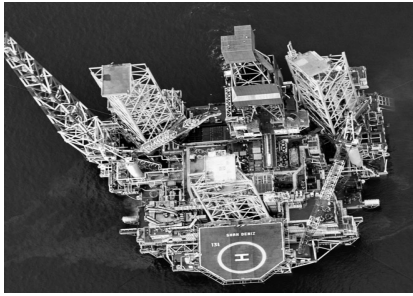
İxracın 34,8 faizini İtaliyaya, 17,9 faizini Türkiyəyə, 4,5 faizini İsrailə, 4,1 faizini Hindistana, 4 faizini Rusiyaya, 3,5 faizini Yunanıstana, hər biri 3 faiz olmaqla Xorvatiya və Ukraynaya, 2,8 faizini Gürcüstana, 2,7 faizini Çinə, 2,3 faizini Çexiyaya, 2 faizini Tunisə, 1,9 faizini Portuqaliyaya, hər biri 1,6 faiz olmaqla Almaniya və Vyetnama, 1,4 faizini İspaniyaya, 1,2 faizini Avstriyaya, 7,7 faizini isə digər ölkələrə göndərilmiş məhsulların dəyəri təşkil edib. Beş ayda ixracın 88,4 faizini boru kəməri və elektrik ötürücü xətləri ilə nəql olunmuş, 7 faizini avtomobil, 2,7 faizini dəmir yolu, 1,3 faizini hava, 0,6 faizini dəniz nəqliyyatı ilə göndərilmiş məhsulların dəyəri təşkil edib. İxracın strukturunda xam neft, təbii qaz, neft-qaz məhsulları, meyvə və tərəvəzlər, plastik kütlə və ondan hazırlanan məmulatlar, pambıq lifi və ipliyi, kimya sənayesi məhsulları, alüminium və ondan hazırlanan məmulatlar, qara metallar və onlardan hazırlanan məmulatlar, bitki yağları, şəkər, alkoqollu və alkoqolsuz içkilərin payı üstün olub.

ARDNF bu il “Şahdəniz” yatağı üzrə 197 milyon dollar gəlir əldə edib

İlin əvvəlindən iyulun 1-dək Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun (ARDNF) “Şahdəniz” yatağı üzrə təbii qaz və kondensat satışından əldə etdiyi gəlir 197 milyon dollar olub.

Bu barədə ARDNF-in İctimaiyyətə əlaqələr departamentindən bildirilib. Qeyd olunub ki, yanvar-iyun aylarında Neft Fondunun, o cümlədən

“Şahdəniz” üzrə kondensatın satışından əldə olunan gəliri isə 131 milyon dollar təşkil edib.

Neft Fondu cari ildə “Azəri-Çıraq-Günəşli” layihəsi üzrə 2,2 milyard dollar qazanıb

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu (ARDNF) bu ilin əvvəlindən iyulun 1-dək Xəzərin Azərbaycan sektorundakı “Azəri-Çıraq-Günəşli” (AÇG) neft-qaz yataqların blokunun işlənməsi layihəsinin reallaşdırılması çərçivəsində 2 milyard 206 milyon ABŞ dolları gəlir əldə edib. Bu barədə ARDNF-in İctimaiyyətə əlaqələr departamentindən bildirilib.

Azərbaycan Gürcüstanın ticarət tərəfdaşları arasında dördüncüdür

Cari ilin birinci yarısında Gürcüstan ilə Azərbaycan arasında ticarət dövriyyəsinin dəyəri 451 milyon ABŞ dolları olub. Bu da 2019-cu ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 11,3 faiz azdır.

Bu barədə Gürcüstanın Milli Statistika Xidməti məlumat yayıb. Qeyd edilir ki, Azərbaycan Gürcüstanın ümumi ticarət dövriyyəsində 8,9 faiz paya malik olub.

Yanvar-iyun ayları ərzində Azərbaycan Türkiyə, Rusiya və Çindən sonra Gürcüstanın əsas ticarət tərəfdaşları arasında dördüncü yerdə qərarlaşıb. Bildirilir ki, hesabata dövründə Gürcüstan Azərbaycanla 203,5 milyon dollarlıq məhsul ixrac edib. Bu, illik müqayisədə 6,1 faiz azdır. Bununla belə Azərbaycan Gürcüstanın

ümumi ixracında 13,5 faiz payla qonşu ölkənin Çindən sonra ikinci əsas ixrac tərəfdaşı olub.

İlin ilk yarısında Gürcüstan Azərbaycandan ümumi dəyəri 247,3 milyon

dollar olan məhsul idxal edib. Burada da ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 16,9 faiz azalma qeydə alınıb. Yanvar-iyun ayları ərzində Azərbaycan Gürcüstanın ümumi idxalında 7 faizlik payla əsas idxal tərəfdaşları sırasındadır. Türkiyə, Rusiya və Çindən sonra dördüncü yeri tutub.

Azərbaycan Aİ ölkələrindən ən çox İtaliyaya məhsul göndərüb

Cari ilin yanvar-iyun aylarında Azərbaycan Avropa İttifaqı (Aİ) ölkələri arasında ən çox İtaliyaya məhsul ixrac edib.

Dövlət Gömrük Komitəsindən bildirilib ki, Azərbaycanın 6 ayda ən çox məhsul ixrac etdiyi Aİ-yə üzv ölkələr İtaliya, Yunanistan və Xorvatiya olub. İtaliyaya ixrac olunan məhsulların dəyəri 2 milyard 460,2 milyon ABŞ dolları, Yunanıstana 248,3 milyon dollar, Xorvatiyaya isə 242,9 milyon dollar olub.

Yarım ildə Azərbaycan ən çox Rusiyadan məhsul idxal edib

Azərbaycan cari ilin yanvar-iyun aylarında ən çox Rusiyadan məhsul idxal edib.

Dövlət Gömrük Komitəsindən bildirilib ki, 6 ayda ölkəyə ən çox Rusiya, Türkiyə və Çindən məhsul idxal olunub. Rusiyadan idxalın dəyəri 913,9 milyon ABŞ dolları, Türkiyədən 739,5 milyon dollar, Çindən isə 663,4 milyon dollar olub.

Kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalçı qiymətləri indeksi 98,8 faiz olub

İyun ayında may ayı ilə müqayisədə kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalçı qiymətləri indeksi 98,8 faiz, o cümlədən bitkiçilik məhsulları üzrə 96,1 faiz, heyvandarlıq məhsulları üzrə 101 faiz olub.

Dövlət Statistika Komitəsindən verilən məlumata görə, ay ərzində meşə təsərrüfatı məhsullarının istehsalçı qiymətləri indeksi, balıq və digər balıqçılıq məhsullarının istehsalçı qiymətləri indeksi 100 faiz təşkil edib.

DÜNYA

Dünyadakı korporativ vergilərin 1 trilyon dolları vergidən yayındırılır

tax justice network

"Tax Justice Network" (TJN) beynəlxalq qeyri-hökumət təşkilatının hesabatına görə, hər il şirkətlərin əldə etdikləri təxminən 1 trilyon dollar vəsait "vergi sığınacaqları"ndan keçirilir.

Yalnız İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatına (OECD) üzv dövlətlərdə transmilli

korporasiyalar ümumilikdə 467 milyard dollar həcmində gəlirlərini vergidən gizlədib və bunun nəticəsində dövlət büdcələrinin itkisi 117 milyard dollar olub.

Hesabatda bildirilir ki, 4 ölkə - Böyük Britaniya (ada əraziləri vasitəsilə), İsveçrə, Lüksem-

burq və Niderland gizlədilmiş vergilərin 72 faizi üçün məsuliyyət daşıyır.

TJN ekspertlərinin rəyinə görə, koronavirus pandemiyası Avropa İttifaqında (Aİ) vergidən yayınma ilə bağlı aparılan mübarizənin yarımçıq olduğunu aşkara çıxarıb. Bəzi Avropa ölkələri vergi sığınacaqlarında qeydiyyatda alınmış müəssisələrə dövlət yardımını qadağan etsə də, bu qadağa yalnız vergi məlumatlarının mübadiləsi ilə bağlı Aİ ilə əməkdaşlıqdan imtina edən və adları "qara siyahı"ya salınmış yurisdiksiyalarda qeydiyyatda alınmış şirkətlərə aiddir. "Qara siyahı" isə dünyadakı maliyyə risklərinin cəmi 7 faizini əhatə edir.

Rusiya yeni koronavirus infeksiyasına qarşı peyvəndin hazır olduğunu bəyan edib

Rusiya yeni koronavirus infeksiyasına qarşı peyvənd hazırlayıb.

Bu barədə jurnalistlərə Müdafiə nazirinin müavini Ruslan Tsalkov məlumat verib. O bildirib ki, peyvəndin kli-

niki sınaqları başa çatıb. Tədqiqatlar zamanı test iştirakçılarının hamısında immun reaksiyası müşahidə edilib.

İ.M.Seçenov adına Birinci Moskva Dövlət Tibb Universitetinin Dərmanların Kliniki

Tədqiqi Mərkəzinin rəhbəri Yelena Smolyarçuk isə peyvənd nəticəsində virusa qarşı əmələ gələn immunitetin hansı müddətə davam edəcəyinin hələlik məlum olmadığını vurğulayıb.

Niderland Vergi İdarəsi qaçqınlara ayrı-seçkilikdə ittiham olunur

Niderlandda fəaliyyət göstərən Şəxsi Məlumatları Qoruma Qurumu (AP) Vergi İdarəsində vətəndaşlıq kimi şəxsi məlumatların istifadə edilməsi ilə bağlı apardığı araşdırmanın ilk mərhələsinin nəticələri barədə yazılı açıqlama yayıb. Həmin açıqlamada Vergi İdarəsi tərəfindən uşaqlar üçün müavinət ödənişləri ilə bağlı müraciətlərin qiymətləndirilməsinin və dələduzluq hallarının təsbitinin ədalətsiz olduğu, ayrı-seçkiliyə yol verildiyi

və məxfiliklə bağlı qanunun ciddi şəkildə pozulduğu qeyd edilib. Açıqlamada göstərilib ki, ikili vətəndaşlıq uşaqlar üçün müavinət ödənişləri ilə bağlı müraciətin qiymətləndirilməsində meyar sayılmasa da, Vergi İdarəsi ikili vətəndaşlıqla bağlı məlumatları sistemdə saxlayır və bundan istifadə edir, halbuki qanun 2014-cü ildən bu məlumatların sistemdə olmasına yol vermir. AP-nin açıqlamasında araşdır-

manın gələcək mərhələsində Vergi İdarəsinə hər hansı cəzanın tətbiq edilib-edilməyəcəyi bildirilib.

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN

Akademik Ziyad Səmədzadə Dövlət İmtahan Mərkəzi Direktorlar Şurasının sədri Məleykə Abbaszadəyə, qızı **NİGAR ABBASZADƏNİN** vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Akademik Ziyad Səmədzadə və "İqtisadiyyat" qəzetinin kollektivi Yadulla Mehriban Yadulla qızına, anası **ƏKBƏROVA ELMİRA XANIMIN** vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Azərbaycan İqtisadçılar İttifaqı və "İqtisadiyyat" qəzetinin kollektivi Dövlət İmtahan Mərkəzi Direktorlar Şurasının sədri Məleykə Abbaszadəyə, qızı **NİGAR ABBASZADƏNİN** vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verirlər.

Təsisçi:

Akademik Ziyad SƏMƏDZADƏ

Baş redaktor:

Aytən SƏMƏDZADƏ

ELMİ-REDAKSİYA ŞURASI:

Ziyad Səmədzadə, Ayten Səmədzadə, Akif Musayev, Qüdrət Kərimov, Elşən Hacızadə, Elşad Səmədzadə, Məhəş Əhmədov, Müşfiq Atakişiyev, Amil Məhərrəmov, Rəfət Quliyev, Mirqasım Vahabov, Süleyman Qasımov, Ədalət Muradov, Vahid Novruzov, Aydın Hüseynov, Rəsul Balayev, Cahangir Qocayev, Abbas Əliyev

Dizayner:

Lamiyə NƏBİYƏVA

Redaksiyanın ünvanı: Əliyar Əliyev küçəsi, 7
Redaksiya: +99412 566 09 60
Faks: +99412 514 14 27
Mühasibatlıq: +99412 566 63 08

Dərc olunan materiallardakı fikirlər Azərbaycan dövlətinin mənafeyinə uyğun gəlməlidir. "İQTİSADİYYAT" qəzetinin kompüter mərkəzində yığılmış və sahifələnmiş, «Azermedia» MMC nəşriyyatı mətbəəsində çap edilmişdir. Lisenziya: 022201; İndeks: 0355; Tiraj: 2500